

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Analýza bankovního sektoru ČR v době světové finanční krize
Analysis of the Banks Sector in the Czech Republic during the World Financial Crisis

Student: Martin Lukáš

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Natalie Uhrová, Ph.D.

Ostrava 2010

Zadání bakalářské práce

Student: **Martin Lukáš**

Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202R027 Národní hospodářství

Téma: **Analýza bankovního sektoru ČR v době světové finanční krize**

Analysis of the Banks Sector in the Czech Republic during the World Financial Crisis

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Základní popis bankovního sektoru
3. Aktuální situace bankovního sektoru v ČR
4. Vliv finanční krize na bankovní sektor v ČR
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

KOTLÁN, V. a kolektiv. Monetární politika. 1. vyd. Ostrava: VŠB – TU Ostrava, 1999. 142 s. ISBN 80-7078-675-2.

POLOUČEK, S. Peníze, banky a finanční trhy. 2. vyd. Karviná: Slezská univerzita, 1996. 189 s. ISBN 80-85879-37-9.

REVENDA, Z. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 4. vyd. Praha: Management Press, 2005. 627 s. ISBN 80-7261-132-1.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Natalie Uhrová, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2009

Datum odevzdání: 07.05.2010

Ing. Zuzana Kučerová, Ph.D.
vedoucí katedry

---

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.

V Ostravě dne 7. 5. 2010

.....

Martin Lukáš

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Ing. Natalii Uhrové, Ph.D. za její vedení a vstřícnost, kterou mi v průběhu tvorby poskytla.

Obsah

1. Úvod	8
2. Bankovní systém	10
2.1 Vymezení a základní charakteristika bankovního systému	11
2.1.1 Institucionální složka bankovního systému.....	11
2.1.2 Funkční složka bankovního systému	13
2.2 Centrální banky.....	16
2.2.1 Prioritní znaky centrální banky	16
2.2.2 Cíle centrální banky	17
2.2.3 Funkce centrální banky	17
2.2.4 Zásady centrální banky.....	19
3. Bankovní systém v ČR	19
3.1 Česká národní banka – první stupeň bankovního sektoru ČR	19
3.1.1 Vznik a vývoj centrální banky v ČR	20
3.1.2 Cíle a funkce Česká národní banky	21
3.1.3 Organizační struktura České národní banky	21
3.1.4 Členství České národní banky v Evropském systému centrálních bank	22
3.2 Systém Bankovní regulace a dohledu	22
3.2.1 Pravomoci bankovní regulace a dohledu	23
3.2.2 Metody bankovní regulace a dohledu	23
3.2.3 Podmínky vstupu do bankovníctví.....	24
3.3 Druhý stupeň bankovního sektoru	25
3.3.1 Obchodní banky	25
3.4 Vývoj bankovního sektoru v ČR	26
3.4.1 Bankovní sektor po roce 1945.....	26
3.4.2 Bankovní sektor po 1989.....	27
3.4.3 Problém špatných úvěrů	28
4. Vliv finanční krize na bankovní sektor v ČR	32
4.1 Vznik aktuální světové finanční krize	32
4.1.1 Vznik americké hypotéční krize.....	32
4.1.2 Přelití americké hypotéční krize do celé ekonomiky a ekonomik jiných států...	34
4.1.3 Původci krize.....	35
4.1.4 Rychlý přehled událostí a přelití krize do Evropy.....	35
4.1.5 Viníci krize.....	37

4.1.6 Reakce Evropské Unie na začátek krize	38
4.2 Vliv krize na Českou republiku a její bankovní sektor.....	39
4.2.1 Dopady krize na ČR	39
4.2.2 Kroky Vlády ČR.....	41
4.3 Dopady na bankovní sektor ČR	42
4.3.1 Odlišnost a důvody mírných dopadů na bankovní sektor ČR.....	42
4.3.2 Chování bankovního sektoru ČR v průběhu krize	44
4.3.3 Vývoj předních českých bank v době krize	47
5. Závěr	48
Seznam použité literatury	51
Seznam zkratek.....	54
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	55
Seznam příloh	56

1. Úvod

Bankovní sektor každého státu je již několik staletí nedílnou součástí hospodářského systému a jeho vývoje. Hospodářský systém je v dnešní době ovlivňován do velké míry vývojem bankovního sektoru, ale také platí, že chování a přístupy bankovního sektoru jsou přizpůsobovány hospodářskému vývoji jednotlivých států. Aktuální světová krize nás přesvědčila o tom, že finanční a hospodářská nestabilita jednoho státu může mít značný globální dopad. Globalizace, konvergence ekonomik a slučování finančních a bankovních skupin jsou důvody, proč krizi, která má kořeny ve Spojených státech amerických, dnes vnímáme a pociťujeme i v České republice.

Cílem bakalářské práce je analyzovat vliv a dopady aktuální světové finanční krize na bankovní sektor České republiky.

Aktuální světová finanční krize se poprvé naplno dostala do podvědomí veřejnosti začátkem září roku 2008. Konkrétně 7. září 2008 ve Spojených státech amerických a to kolapsem na hypotečním trhu, který začal vykazovat svou nestabilitu již v roce 2006. Tento kolaps zapříčinil krach významné investiční banky Lehman Brothers, ale také oznámení vlády o převzetí kontroly nad klíčovými polostátními hypotečními agenturami Fannie Mae a Freddie Mac.

Bakalářská práce ve své první části obecně vymezuje a charakterizuje bankovní systém a také stručně popisuje důvody a historii vzniku bankovního systému. Je zde vysvětlena institucionální a funkční složka bankovního systému. Dále se podrobněji věnuje funkcí centrálních bank a jejich pozicím jak v jednostupňové, tak dvoustupňové funkční složce bankovního systému. Poté se zaměřuje na prioritní znaky, cíle, funkce a zásady centrálních bank.

Druhá část práce je zaměřena přímo na formování, vývoj a aktuální stav bankovního sektoru České republiky. Zde je velký prostor věnován období po roce 1989, kdy došlo ke svržení komunistické vlády a centrálně plánovaný hospodářský systém se začal transformovat na tržní hospodářský systém. V této době byl bankovní systém zasažen velkým množstvím špatných úvěrů. Začátek této části popisuje vývoj vzniku centrální banky České republiky. Dále se zde práce zabývá Českou národní bankou jako hlavní institucí prvního stupně bankovního sektoru České republiky. Pozornost je věnována také

zákonům, které stanovují pravomoci České národní banky. V neposlední řadě jsou zde charakterizovány cíle, funkce a organizační struktura České národní banky. Posledními a velice důležitými fakty této části jsou pravomoci regulace a dohledu v bankovním sektoru České republiky, které určují například požadavky pro udělení bankovní licence, výši povinných minimálních rezerv obchodních bank u banky centrální atd.

Třetí část bakalářské práce již sleduje vývoj a vliv aktuální světové finanční krize na bankovní sektor České republiky. Zprvu je charakterizován vznik americké hypoteční krize, její následné přelítí do téměř všech ekonomik světa a tím vznik krize s globálními dopady. Tato část také obsahuje chronologický sled nejdůležitějších událostí, které měly přímé dopady na šíření krize. Opomenuty nejsou informace o původcích a vinících krize. Dále jsou popisovány dopady krize na hospodářství České republiky a postupy tehdejší vlády při jejich řešení. Velký prostor je svěřen odlišnostem bankovního sektoru České republiky od bankovních sektorů jiných států a také důvodům, proč krize právě český bankovní sektor téměř nezasáhla. Na konci této poslední části se bakalářská práce zabývá vývojem tří předních českých bank v době finanční krize.

2. Bankovní systém

„Bankovnictví patří v každé vyspělé tržní ekonomice mezi odvětví s nejvyšší dynamikou rozvoje. Bez kvalitně fungujících bank není myslitelný výraznější ekonomický pokrok. Vztah bankovního odvětví a ostatních sfér každé ekonomiky je však oboustranný. Vyspělá ekonomika potřebuje vyspělý bankovní systém a naopak“ (Revenda, 2001, s. 17). Banky chápeme jako instituce, které se zabývají operacemi a obchodováním s penězi. Peníze jsou jednoznačně institucionálně spojeny s existencí a fungováním bank.

Bankovní systém je tvořen souhrnem bank působících na určitém území respektive na území jednoho státu. Vývoj bankovních systémů se může v jednotlivých státech lišit a to z různých důvodů, nejčastěji politických. Tyto odlišnosti mají význam pouze z historického hlediska, protože v dnešní době je bankovní systém v demokraticky fungujících státech z pohledů základních principů na shodných úrovních.

Ve všech ekonomikách a to už z jakýchkoli příčin lze nalézt subjekty, u kterých převládá nadbytek peněžních prostředků, ale také subjekty, které postihuje dočasný nedostatek peněžních prostředků. *„Banky shromažďují dočasně volné peněžní zdroje a redistribuují je. Jinými slovy, banky jsou prostředníky mezi nabídkou peněžních úspor a poptávkou po nic“* (Revenda, 2001, s. 17).

Vznik bank se datuje ve 12. století v Itálii v době obchodního rozmachu velkých italských měst. Ovšem počátek bankovnictví jako takového lze nalézt již mnohem dříve a to vlastně se vznikem peněz. První banky byly zakládány skupinami směnárníků, kteří obchodovali s penězi v tom smyslu, že za úplatu prováděli speciální operace s penězi – směňovali různé druhy mincí, prověřovali je z hlediska váhy a následné pravosti. Další z poskytovaných služeb byly služby depozitní a úvěrové, kde se depozitní službou rozumí brání mincí do úschovy a službou úvěrovou půjčení takto uložených mincí jiným obchodníkům oproti movitým zástavám.

Jako zvláštní druh podnikání se bankovnictví začalo rozvíjet v 17. století, kdy se začaly objevovat šeky a směnky. Další velký rozmach zažívá bankovnictví v 19. století, kdy svou roli nalezne ve financování velké průmyslové revoluce. Velkovýroba a nástup kapitalismu bankovnictví prospívá. *„K nesmírně rychlému rozvoji bankovnictví a zdokonalování jeho služeb dochází ve 20. století, zejména po druhé světové válce. V řadě případů lze banky za nositele pokroku, za jedny z nejprogresivnějších subjektů v ekonomice“* (Revenda, 2001, s. 17).

2.1 Vymezení a základní charakteristika bankovního systému

„Bankovní systém představuje souhrn všech bankovních institucí v daném státě a uspořádáním vztahů mezi nimi. Bankovní systém tedy má dvě vzájemně propojené složky, institucionální a funkční“ (Revenda, 2001, s. 18).

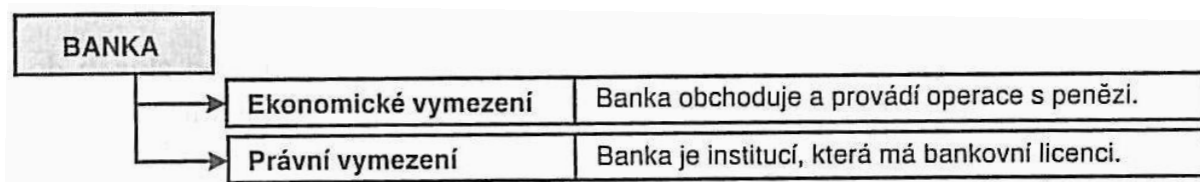
2.1.1 Institucionální složka bankovního systému

Do institucionální složky bankovního systému se řadí jednotlivé banky podle náplně činnosti, kterou vykonávají. V této souvislosti je základní problém vymezit samotný pojem banka.

Banku lze vymezit ekonomicky a právně. Ekonomická charakteristika vypovídá o hlavní činnosti banky – „banka je instituce, která obchoduje a provádí operace s penězi“ (Revenda, 2001, s. 18).

Banky patří mezi instituce, které se musejí řídit určitými pravidly a ty jsou v řadě případů velice přísně nastaveny – pravidla stanovená bankovními zákony a dalšími právními akty. Z tohoto důvodu je ekonomické vymezení bank nedostatečné, neboť obchodovat a provádět operace s penězi mohou i jiné instituce jako jsou pošty, pojišťovny, investiční a podílové fondy, penzijní fondy a jiné finanční společnosti. Z hlediska nedostatečného vymezení jen z pohledu ekonomického zde pomůže tento problém odstranit vymezení právní. Toto vymezení říká, že banka je instituce s bankovní licencí. Přidělení licence je založeno na splnění mnoha přísných kritérií. Jsou to například kritéria jako minimální výše kapitálu, splnění morálních, odborných, bezpečnostních, technických a technologických předpokladů. Licence banku opravňuje poskytovat a provádět bankovní operace a bankovní služby. Rovněž to znamená právo nebo povinnost, záleží jak ve které zemi, mít v obchodním názvu označení - **banka**.

Obrázek 1: Vymezení pojmu banka

Zdroj: Revenda, 2001, s. 18

V různých ekonomikách může působit celá řada druhů bank.

Obrázek 2: Obecné vymezení základních druhů bank

Centrální banka	
Obchodní banky	Nabízejí zejména depozitní a úvěrové operace, mohou být univerzální i specializované.
Spořitelní banky	Specializují se na depozitní, úvěrové a další operace pro obyvatelstvo.
Investiční banky	Jsou dvojího typu – buď investují do cenných papírů, nebo poskytují dlouhodobé úvěry.
Rozvojové banky	Specializují se na účelové, obvykle dlouhodobé úvěry investičního charakteru.
Specializované vládní banky	Zakládány vládou například za účelem podpory exportu, rozsáhlých investičních úvěrů apod.
Hypoteční banky	Specializují se na emisi hypotečních zástavních listů a poskytování hypotečních úvěrů.
Stavební spořitelny	Přijímají vklady od účastníků stavebního spoření a poskytují jim úvěry s výhodnějšími úrokovými sazbami.
Zemědělské banky	Provádějí bankovní operace a nabízejí bankovní služby zejména v zemědělském sektoru.
Městské a komunální banky	Zakládány městy a obcemi za účelem nabídky bankovních operací a služeb v daném regionu.
Konzorciální banky	Zakládány skupinami bank zejména za účelem poskytování rozsáhlých (konzorciálních) úvěrů.
Zahraniční banky	Obchodní a další banky plně ve vlastnictví zahraničních subjektů nebo pobočky těchto bank.
Bankovní holdingové společnosti	Konglomeráty několika institucí, ze kterých alespoň jednou je banka.

Zdroj: Revenda, 2001, s. 19

Kromě bank v tomto obecném vymezení existují také banky mezinárodní, které nejsou součástí bankovního systému daného státu. „Řadí se mezi ně především dvě celosvětově působící banky – Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (*International Bank for Reconstruction and Development, IBRD, se sídlem ve Washingtonu*) a Banka pro mezinárodní platby (*Bank for International Settlements, BIS, se sídlem v Basileji*). Dále se patří například Evropská banka pro obnovu a rozvoj (*European Bank for Reconstruction and Development, EBRD, se sídlem v Londýně*), Evropská investiční banka (*European Investment Bank, EIB, se sídlem v Lucemburku*) a další“ (Revenda 2001, s. 19).

Vymezení základních druhů bank je jeden ze spojovacích článků mezi institucionální a funkční složkou bankovního systému.

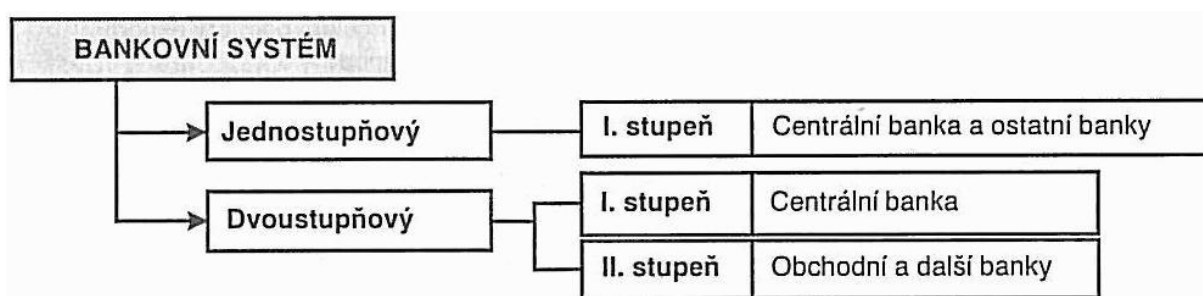
2.1.2 Funkční složka bankovního systému

„Funkční složka bankovního systému reprezentuje organizaci respektive způsoby uspořádání vztahů mezi bankovními institucemi v dané ekonomice“ (Revenda 2001, s. 20).

Existují dvě formy bankovního systému:

1. Jednostupňový bankovní systém.
2. Dvoustupňový bankovní systém.

Obrázek 3: Jednostupňový a dvoustupňový bankovní systém

Zdroj: Revenda, 2001, s. 20

Ad 1, Jednostupňový bankovní systém

V tomto bankovním systému na trhu působí nejčastěji jediná „centrální“¹ banka, která provádí v podstatě všechny činnosti bank obchodních – úvěrové a depozitní operace, tak i činnosti banky centrální, jako například emise bankovek. V tomto systému existovaly také další banky, které měly ovšem velmi specializovaný a úzce stanovený rozsah svých činností a sektor působení. Byly vlastně „nesvéprávné“², nejsou podnikatelskými subjekty a neměly téměř žádné rozhodovací pravomoci.

Jednostupňový bankovní systém je typický především v netržních ekonomikách. Do konce osmdesátých let byla existence tohoto systému charakteristická pro většinu centrálně plánovaných ekonomik. V těchto ekonomikách začaly jednostupňové systémy vznikat po 2. světové válce. Většinou byly jednostupňové bankovní systémy zaváděny na úkor dříve existujících systému dvoustupňových. Jednostupňový bankovní systém existoval na území Československa v období 1950 – 1989.

¹ „Do vzniku centrální banky byly vlastně všechny systémy jednostupňové, jsou tedy historicky starší“ (Revenda 2001, s. 20).

V jednostupňovém systému má zcela dominantní postavení centrální banka, která v podstatě řídí činnost ostatních bank. Často se tento systém označuje jako monobanka³. Centrální banka se nepodílí na systému řízení. Činnost banky je podřízená vládnoucí politické straně, která tvoří plán, a to většinou bez větších ohledů na potřeby ekonomiky.

Ad. 2, Dvoustupňový bankovní systém

„Dvoustupňový bankovní systém je charakteristický především pro většinu tržních ekonomik. V tomto systému je funkčně odděleno centrální a obchodní bankovníctví a centrální banka až na výjimky neprovádí činnosti, které spadají do oblasti působení obchodních a dalších bank. Centrální banka především neúvěruje podnikový (podnikatelský sektor) a neřídí přímo činnost ostatních bank“ (Revenda 2001, s. 22). Banky vznikající ve dvoustupňovém systému se rovněž pohybují v určitém stanoveném rozsahu svých činností a pravidel, ovšem oproti jednostupňovému bankovnímu systému je tento koridor poměrně dost široce vymezen. Obchodní banky vznikají a podnikají za účelem zisku, proto jejich činnost nemůže a také není řízena centrálními plány zrovna vládnoucí politické strany. Rozhodovací pravomoci centrální banky se vyznačují vysokou samostatností.

*„Dvoustupňové systémy jsou dále charakteristické vyšším počtem obchodních bank“*⁴ (Revenda 2001, s. 22).

Jednotlivé ekonomiky se od sebe liší svými dvoustupňovými systémy, někdy se jedná o dost podstatné rozdíly. Nejdůležitější rozdíl je mezi univerzálními a specializovanými systémy. Dále to mohou být rozdíly jako míra otevřenosti a uspořádání bank, které napomáhají správně členit dvoustupňový bankovní systém.

---

³ V jednostupňovém bankovním systému má jediná banka (centrální) řídící pravomoci nad ostatními bankami.

⁴ V některých zemích Evropy (Německo, Rakousko) lze bankovní systém chápat jako třístupňový bankovní. Centrální bankovníctví představuje první stupeň a obchodní bankovníctví se rozpadá na druhý a třetí stupeň. Obchodní a další banky spadají do třetího stupně a jejich zastřešující centrály vytvářejí druhý stupeň.

Obrázek 4: Základní členění bankovních systémů v tržních ekonomikách

BANKOVNÍ SYSTÉM	
Univerzální	Obchodní a investiční bankovníctví není odděleno
Specializovaný	Obchodní bankovníctví striktně oddělené od investičního bankovníctví
Vysoce otevřený	Vysoký podíl zahraničních bank na domácím bankovním trhu
Málo otevřený	Nízký podíl zahraničních bank na domácím bankovním trhu
Pobočkový	Málo bank, hodně poboček
Unitární	Hodně bank, málo poboček
Propojený	Relativně hodně bank navzájem propojených vlastnickými podíly

Zdroj: Revenda (2001) s. 23

V univerzálních bankovních systémech není zcela oddělována činnost obchodních a investičních bank. Obchodní banky, které přijímají vklady od veřejnosti, mohou rovněž provádět emisní obchody ručitelského typu a další operace s akciemi. Investiční banky, které se na operace s akciemi specializují, mohou přijímat i primární vklady od veřejnosti. Tento systém převládá v drtivé většině evropských zemí a je charakteristický pro všechny země Evropské unie včetně České republiky.

Specializované bankovní systémy od sebe striktně oddělují obchodní a investiční banky. Obchodní banky nesmějí provádět emisní obchody ručitelského typu a investiční banky nesmějí přijímat primární vklady od veřejnosti. Tento specializovaný bankovní systém je zaveden například v USA⁵ nebo Japonsku.

Dalším kritériem členění dvoustupňového bankovního systému je míra otevřenosti. A to ve smyslu vůči zahraničním bankám. „*Míra otevřenosti domácích bankovních systémů vůči zahraničním bankám je vyšší v zemích Evropské unie, než v USA nebo Japonsku, které opět vytvářejí na tomto poli regulační bariéry*“⁶ (Revenda 2001, s. 23).

⁵ V USA je specializovaný bankovní systém předmětem častých diskusí a návrhů na zrušení nebo alespoň zmírnění existujících bariér.

⁶ K proniknutí na domácí americký trh či japonský bankovní trh musejí zahraniční banky splnit tvrdší podmínky než domácí subjekty a i po jejich splnění mají celou řadu dalších omezení aktivit na tomto trh.

Co se týče kritéria uspořádání bank na pobočkový, unitární nebo propojený bankovní systém, pak je toto uspořádání postaveno na základě zákona či tradic. V dnešní době, hlavně ve velké většině evropských zemí převládá pobočkové bankovníctví.⁷

2.2 Centrální banky

Centrální banky jsou ve srovnání s bankami obchodními velmi mladou institucí. Nic méně již od svého „mládí“ mají významnou pozici a vážnost. Díky vzniku centrálních bank mohl vzniknout dvoustupňový bankovní systém⁸, který je dnes využíván ve většině evropských i světových ekonomik.

První centrální banky začaly vznikat v 17. století a převážná většina píše svou historii až ve 20. století. Za nejstarší důvody vzniku centrálních bank se považují zájmy vlád a panovníků vlastnit banku, která kdykoli doplní chybějící zdroje ve státní pokladně. Centrální banky, které vznikaly na tomto základě, se brzy setkaly s vážnými měnovými problémy v podobě rychlého zvyšování množství peněz v oběhu, které vedlo většinou k úplnému rozvratu státních financí. Tyto neekonomické důvody pro založení centrálních bank se postupně začaly přeměňovat v důvody racionálnější. Za racionální důvod se nyní považuje *„centralizace emise peněz v podobě bankovek, popřípadě i mincí, vyplývající ze snahy unifikovat do té doby roztržštěný emisní systém. Vzniká tak prioritní definiční znak centrální banky“* (Revenda 2001, s. 33). Jako další důvody se objevily např. provádění měnové politiky s cílem stability měny a regulace druhé stupně bankovního systému.

2.2.1 Prioritní znaky centrální banky

Centrální banky jsou instituce, které se vyznačují těmito prioritními znaky:

1. mají emisní monopol na hotovostní peníze,
2. provádějí měnovou politiku dané ekonomiky,
3. regulují bankovní systém v daném státě.

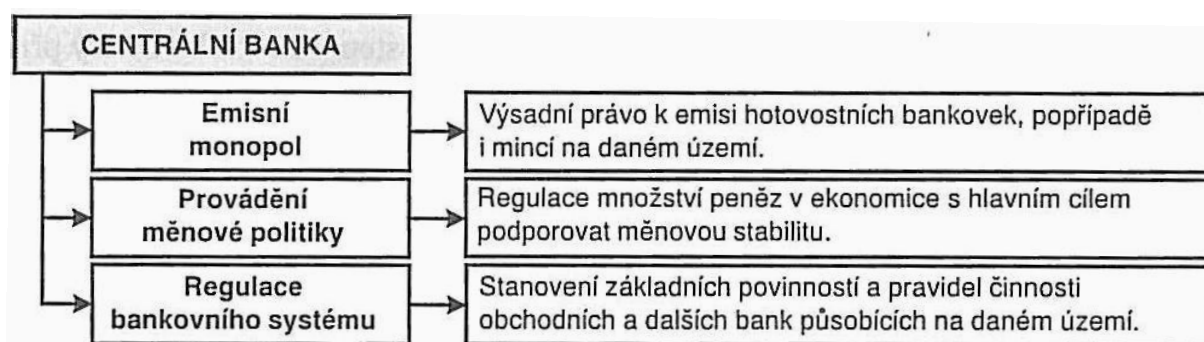
---

⁷ Tzv. branch banking

⁸ Z kapitoly 2.1 víme, že samotný vznik centrální banky nemusí znamenat ve všech případech hned vznik dvoustupňového bankovního systému.

Obrázek 5: Definiční znaky centrální banky v tržní ekonomice

Zdroj: Revenda (2001) s. 32

2.2.2 Cíle centrální banky

Hlavním cílem centrální banky na rozdíl od bank obchodních není tvorba zisku. Hlavním cílem by měl být měnový vývoj, měnová stabilita měny a cenová stabilita. Stabilita může být vnější a vnitřní. Pojmem vnější stabilita představuje vývoj kurzu dané země a vnitřní stabilita vypovídá především o vývoji míry inflace dané země. Centrální banka ovlivňuje chod a plynulost rozvoje bankovního systému. Tím vším usiluje o tvorbu efektivního a důvěryhodného prostředí.

2.2.3 Funkce centrální banky

Ve vyspělých ekonomikách mají centrální banky velice shodné funkce. Tyto funkce lze shrnout do dvou široce pojatých základních funkcí:

1. makroekonomické
2. mikroekonomické

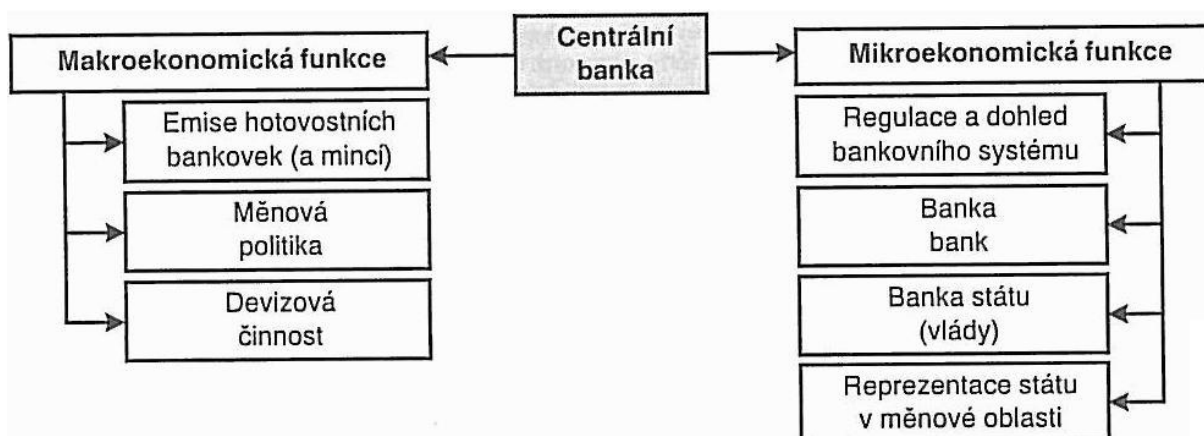
Ad 1. „*Makroekonomickou funkcí se rozumí především provádění měnové politiky a dále emise hotovostních peněz a operace s devizovými prostředky*⁹“ (Revenda 2001, s. 41).

Ad 2. „*Mikroekonomickou funkcí se rozumí regulace a dohled bankovního systému, platební styk*¹⁰ *a někdy také postavení centrální banky jako banky státu. Dále ještě v této funkci centrální banka vystupuje vůči veřejnosti a zahraničí jako reprezentant státu v měnové oblasti.*“ (Revenda 2001, s. 41).

⁹ devizová činnost

¹⁰ Banka bank – vystupuje jako bankéř vůči ostatním bankám v zemi. Přijímá vklady od ostatních bank, poskytuje bankám úvěry a vede jejich účty.

Obrázek 6: Funkce centrální banky v tržní ekonomice v současnosti

Zdroj: Revenda (2001) s. 42

Emise hotovostních peněz – tato činnost banky prioritním znakem centrální banky. Vztahuje se na monopolní postavení v emisi hotovostních peněz.

Měnová politika – „Měnová politika představuje regulaci peněz v ekonomice za určitými cíli, mezi něž patří především podpora stability cenové hladiny“ (Revenda 2001, s. 42).

Devizová činnost – tato funkce banky zahrnuje shromažďování devizových rezerv státu a následné operace s nimi na devizovém trhu.

Regulace a dohled bankovního systému – jako hlavní regulační a kontrolní orgán v dvoustupňové bankovní soustavě je právě prvním stupněm centrální banka, která má regulovat a kontrolovat činnost druhého stupně, tzn. činnost ostatních bank.

Centrální banka jako banka bank – vystupuje jako bankéř vůči ostatním bankám v zemi. Přijímá vklady od ostatních bank, poskytuje bankám úvěry a vede jejich účty, u kterých provádí následné zúčtování.

Centrální banka jako banka státu – centrální banka může vykonávat bankovní služby pro některé státní a vládní instituce. Centrální banka má na starosti správu státního dluhu a to činnosti jako jsou například poskytování a splácení úvěrů státu, platbou úroků, emisí pokladničních poukázek a dluhopisů.

Reprezentant státu v měnové oblasti – tato funkce centrální banky je specifická projevem a vystupováním banky hlavně navenek. Banka se snaží informovat veřejnost o měnovém vývoji, jeho hlavních problémech a způsobech řešení. Také reprezentuje stát v měnových otázkách vůči zahraničí a reprezentuje zemi například na zasedáních Banky pro mezinárodní platby, Mezinárodního měnového fondu a dalších.

2.2.4 Zásady centrální banky

Každá instituce musí své chování vytvářet na určitém základě. Tento základ u centrálních bank lze chápat jako zásady, které se utvořily v průběhu historického vývoje. Zásady centrální banky jsou velice úzce spjaté s jejími cíli a funkcemi. Proto by měla každá centrální banka při své činnosti dodržovat tyto zásady:

- neměla by být konkurentem jiným obchodním bankám v obchodní činnosti a investičních aktivitách¹¹
- neměla by úročit vklady přijímané od obchodních a dalších bank
- měla by být nezávislou institucí, ale také by měla provádět operace pro vládu
- měla by být bankou pro ostatní domácí banky, měla by jim pomáhat rozvíjet činnost (v podobě vhodně stanoveného regulačního rámce)
- měla by působit jako zúčtovací centrum pro domácí banky
- měly by sbírat potřebné informace o domácích bankách a monitorovat vývoj v bankovním systému jako celku
- měla by mít oprávnění rozhodovat o úvěrové pomoci bankám
- měla by sledovat cíl zdravé měny¹²
- měla by podporovat zdraví, bezpečnost, spolehlivost, efektivnost bankovního systému
- měla by podporovat efektivnost, inovativnost a důvěryhodnost finančního trhu

3. Bankovní systém v ČR

Bankovní systém samostatné České republiky se začal formovat od roku 1993, kdy se Československá republika rozdělila na dva samostatné státy. Od této doby existuje v České republice dvoustupňový bankovní systém. Tento systém existoval ještě před vznikem samostatné České republiky, a to od roku 1990, kdy jsme byli součástí federativní Československé republiky.

3.1 Česká národní banka – první stupeň bankovního sektoru ČR

Českou národní banku, a to bez jakýchkoli výhrad, můžeme považovat za standardní¹³ centrální banku působící v tržní ekonomice.

---

¹¹ Polská centrální banka začala v roce 1997 přijímat vklady od domácností, chtěla tím podpořit konkurenci v bankovním sektoru.

¹² Tzv. měnová stabilita měny, jak vnitřní tak vnější.

¹³ Plní všechny funkce, které by měla centrální banka v tržní ekonomice plnit – provádí měnovou politiku, zabezpečuje regulaci a dohled druhého stupně bankovního systému, je emitentem hotovostních bankovek a mincí v naší zemi atd.

Česká národní banka je centrální bankou České republiky a orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem. Veškerá činnost národní banky je řízena ústavou České republiky, upravená zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance¹⁴ a dalšími právními předpisy. Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance nabyl platností dne 1. Ledna 1993 a zrušil zákon č. 22/1992 Sb., o Státní bance československé.

3.1.1 Vznik a vývoj centrální banky v ČR

„Za první centrální banku, která vznikla na našem území, lze považovat centrální banku vzniklou na území tehdejší Rakousko – Uherské monarchie – Privilegovaná Rakouská národní banka vznikla jako soukromá akciová společnost k 1. červnu 1816 a již o rok později (15. června 1817) získala emisní monopol na území Rakouska, původně na 25 let. Ve skutečnosti se však výsadním emitentem hotovostních peněz nestala, neboť kromě ní emitovalo ve značném rozsahu hotovostní peníze (státovky¹⁵) i ministerstvo financí. Jeho význam v emisní oblasti byl ještě posílen od 1. července 1841, kdy byla banka převedena pod kontrolu vlády“ (Revenda 2001, s. 37).

V druhé polovině devatenáctého století po složitých rakousko-uherských jednáních vznikla nová centrální banka – Rakousko – Uherská banka, která se stala emitentem hotovostních peněz na celém území Rakouska – Uherska.

Od začátku 19. století začaly v Českých zemích působit obchodní banky a vytvářely tak stabilní a silné bankovní prostředí. Po roce 1918, kdy vznikla samostatná Československá republika a v roce 1919, kdy proběhla peněžní reforma, vykonávalo některé funkce centrální banky ministerstvo financí a to až do roku 1926, kdy byla založena Národní banka Československa. Národní banka Československa byla akciovou společností. Stát byl pouze třetinovým vlastníkem, ale i v tomto případě měl nad bankou plnou kontrolu. Národní banka Československa měla výhradní právo na emisi hotovostních peněz. V době 2. Světové války byla banka přejmenována na Národní banku pro Čechy a Moravu a byla zcela podřízena Německé kontrole. Po válce se vrátilo vše zpět do kolejí vyjetých před válkou. Ovšem hned v roce 1950 je činnost Národní banky Československa ukončena a funkce centrální banky v podmínkách centrálně plánované ekonomiky začíná

---

¹⁴ Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance byl od svého vzetí v platnost již mnoho krát novelizován, např. v souvislosti se zřízením Komise pro cenné papíry, který popisuje vztahy Komise a České národní banky č. 15/1998 Sb., nebo v souvislosti s komplexnější úpravou postavení České národní banky v ekonomice č. 442/2000 Sb.

¹⁵ Tzv. státovky byly papírové peníze emitované panovníkem nebo vládou, které měly nucený kurz. K jejich emisi docházelo obvykle při nedostatku mincí z drahých kovů (zlato, stříbro) a při zvýšených výdajích. Množství státovek určoval panovník. Státovky se po určité době odkupovaly zpět za mince z drahých kovů. Toto se ovšem stávalo, pokud mincí bylo nadbytek.

plnit od 1. července 1950 Státní banka československá. Od roku 1950 do roku 1989 byl u nás vytvořen jednostupňový bankovní systém. Po roce 1989 se začalo v republice formovat tržní prostředí a s tím se začal vracet dvoustupňový bankovní systém. Po rozpadu Československa v roce 1993 na dva samostatné státy vzniká k 1. lednu 1993 Česká národní banka.

3.1.2 Cíle a funkce Česká národní banky

Hlavním cílem České národní banky je péče o cenovou stabilitu. Česká národní banka podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému hospodářskému růstu a jedná v souladu se zásadou otevřeného tržního hospodářství. Na základě svého hlavního cíle Česká národní banka dále například:

- určuje měnovou politiku,
- vydává bankovky a mince,
- řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování ostatních bank, pečuje o jejich plynulost a podílí se na zajištění bezpečnosti, spolehlivosti a efektivnosti platebního systému a na jejich rozvoji,
- vykonává dohled nad osobami působícími na finančním trhu, provádí analýzy vývoje finančního systému, pečuje o bezpečné fungování a rozvoj finančního trhu v České republice,
- provádí další činnost podle tohoto zákona a podle zvláštních předpisů.

3.1.3 Organizační struktura České národní banky

- Ústředí se sídlem v Praze,
- pobočky,
- účelové organizační jednotky.

Nejvyšším řídicím orgánem české národní banky je bankovní rada, která určuje měnovou politiku a nástroje pro její uskutečňování a rozhoduje o zásadních měnově politických opatřeních. Bankovní rada je sedmičlenná a jejími členy jsou – guvernér¹⁶ České národní banky, dva viceguvernéři a další čtyři členové bankovní rady. Guvernéra, viceguvernéry a ostatní členy jmenuje a odvolává prezident republiky.

---

¹⁶ Guvernérem české národní banky je Zdeněk Tůma.

3.1.4 Členství České národní banky v Evropském systému centrálních bank

Od 1. května 2004, kdy jsme vstoupili do Evropské unie, se rovněž Česká národní banka stala členem Evropského systému centrálních bank¹⁷. Do ESCB se řadí Evropská centrální banka a národní centrální banky členských států Evropské unie.

ESCB vznikla dne 1. června 1998 a sídlí ve Frankfurtu nad Mohanem. Prezidentem v současné době je Jean-Claude Trichet.

Hlavním cílem ESCB je udržení cenové stability. ESCB plní podle smlouvy o založení Evropského společenství tyto základní úkoly:

- vymezuje a provádí měnovou politiku eurozóny¹⁸,
- provádí devizové operace,
- drží a spravuje devizové rezervy států eurozóny,
- podporuje plynulé fungování platebních systémů.

3.2 Systém Bankovní regulace a dohledu

„Základy systému regulace a dohledu bank v naší ekonomice byly položeny v souvislosti s bankovní reformou v roce 1990, tedy ještě v podmínkách federálního státu. Zatímco v oblasti měnové politiky bylo možné o jistých zkušenostech z předchozí doby uvažovat, regulace a dohled bank se staly zcela novými prvky v našem bankovním systému. Je to samozřejmé, neboť v podmínkách jednotupňového bankovního systému jsou regulace a dohled zcela nepotřebné – banky jsou centrální bankou direktivně řízeny především prostřednictvím plánů“ (Revenda 2001, s. 612).

V 90. letech byly regulace a dohled velice poznamenány. V té době se vyskytly závažné problémy bank. Tyto problémy se vázaly na tzv. špatné úvěry¹⁹ poskytnuté především podnikatelskému sektoru. Kromě špatných úvěrů se zde vyskytl problém s platební neschopností spojený s nízkou finanční disciplínou a nedostatečným tlakem na dlužníky. Na základě těchto událostí se muselo přistoupit k úpravám v bankovní regulaci a dohledu. Tyto úpravy posílily pozici České národní banky na poli bankovní dohledu a regulace a pomohly předcházet vzniku dalších problémů.

---

¹⁷ Tzv. ESCB

¹⁸ Do eurozóny patří ty státy Evropské unie, které přijaly euro za svou národní měnu. Nyní je to 16 zemí.

¹⁹ Špatné úvěry se skládaly ze dvou skupin, první skupinu tvořily staré úvěry, poskytnuté před rokem 1990 především bývalou Státní bankou československou.

3.2.1 Pravomoci bankovní regulace a dohledu

Bankovní dohled a regulace spadá a je zakotven pod hlavičkou zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, který byl již v celé řadě oblastí²⁰ novelizován a upraven. Velice důležitým mezníkem bylo ovšem založení České národní banky, zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance jako banky centrální, která zastává funkci ústředního orgánu pro dohled a regulaci v České republice.

Na základě těchto zákonů vykonává ČNB tyto funkce:

- vydává bankovní licence, nejdříve však až po vyjádření ministerstva financí,
- vydává opatření a vyhlášky definující pravidla obezřetného podnikání bank,
- podílí se na tvorbě bankovních zákonů,
- posuzuje podíly zahraničních subjektů na kapitálu banky,
- posuzuje případné snížení základního kapitálu banky,
- ukládá opatření k nápravě a sankce za zjištěné nedostatky v činnostech bank,
- rozhoduje o zavedení nucené správy a odnětí bankovní licence,
- komplexně analyzuje bankovní sektor České republiky.

Bankovní regulace a dohled v ČR nemá právo zasahovat do řízení a obchodních rozhodnutí banky. Tyto činnosti má v kompetenci management a dozorčí rada banky. Bankovní regulace a dohled se svými činnostmi snaží usměrňovat činnost bank tak, aby nedocházelo k aktivitám, které by mohly poškodit klienty bank a stabilitu bankovního sektoru jako celku.

3.2.2 Metody bankovní regulace a dohledu

Česká národní banka provádí dohled dvěma základními způsoby:

1. dohled na dálku,
2. dohled na místě,
3. konsolidovaný dohled.

Ad. 1. Banka se monitoruje na základě všech dostupných informací, především výkazů, hlášení, auditorských zpráv a všech informací získaných přímo od banky. Tyto informace banka předkládá podle přesně stanovené metodiky České národní banky. Na základě výsledků je stanoven další průběh monitoringu banky a to například dohled na místě, opatření k nápravě atd.

---

²⁰ Novelizované oblasti – např. pojištění vkladů.

Ad. 2. Tento dohled je vykonáván přímo v bankách. Pomáhá České národní bance lépe pochopit podstatu problému a tím efektivněji vymezit následné opravné prvky. Na základě tohoto typu dohledu si ČNB utváří poznání o profilu každé banky, což ji v budoucím dohledu umožňuje efektivněji a kvalitněji stanovit správný monitoring a tím předcházet vzniku jednotlivých rizik v bance.

Ad. 3. Banky působící na českém bankovním trhu většinou operují i v ostatních oblastech finančních služeb²¹ a vytvářejí finančních skupiny.²²

Základní systémovou změnou v regulaci a dohledu bank, která se chystala již od roku 1998, je hodnocení celé finanční skupiny, nikoli pouze banky. „S cílem zkvalitnit dohled nad celým finančním systémem byla v červenci 1998 uzavřena dohoda o vzájemné spolupráci a výměně informací mezi Českou národní bankou, Komisí pro cenné papíry a ministerstvem financí.

3.2.3 Podmínky vstupu do bankovníctví

Subjekt, který chce podnikat jako banka, musí získat bankovní licenci. Licenci uděluje Česká národní banka po předchozím projednání s ministerstvem financí. Banka získá licenci na základě písemné žádosti a na základě splnění základních podmínek. Ovšem při splnění všech požadavků žadateli nevzniká žádný právní nárok na přidělení licence. Jako banky mohou v České republice působit pouze akciové společnosti, a to již vzniklé nebo teprve vznikající.

Základní požadavky pro udělení bankovní licence:

- Písemná žádost se základními informacemi o žadateli, stanovy banky, zdůvodnění žádosti, strategický plán banky, jména vedoucích pracovníků banky odpovědných za řízení a funkce, do kterých jsou navrhováni, obchodní plán na tři roky, analýzu trhu, na kterém banka hodlá působit a atd.
- Minimální výše základního kapitálu pro založení banky je 500 mil. Kč, a tato částka musí být složena v na předem dohodnutý účet. Žadatel musí současně prokázat původ kapitálu.
- U zahraničních bank a jejich poboček se vyžaduje splnění doplňujících podmínek, jako je například souhlas instituce²³ odpovědné za bankovní dohled v zemi, kde sídlí mateřská banka, se zřízením pobočky na našem území.

²¹ Do finančních služeb zahrnujeme pojišťovnictví, penzijní fondy, investiční fondy, investiční společnosti, leasingové společnosti, faktoringové společnosti atd.

²² Finanční skupina je skupina více bank či finančních institucí poskytujících finanční služby.

²³ Nejčastěji centrální banka působící v dané zemi.

O udělení či neudělení bankovní licence se rozhoduje ve správním řízení, které trvá 6 měsíců, není-li na základě potřeby doplňujících údajů prodlouženo. Licence se v případě udělení vydává na dobu neurčitou a obsahuje výčet činností, které je banka oprávněna vykonávat, případně podmínky, které musí banka splnit před zahájením a po dobu své povolené činnosti.

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie je také možné využít tzv. princip jednotné licence, na jehož základě je držitel licence udělené domovským orgánem dohledu oprávněn vykonávat činnosti vyplývající z jeho licence i na území jiného členského státu Evropské unie bez nutnosti žádat o licenci tohoto státu.

3.3 Druhý stupeň bankovního sektoru

V České republice druhý stupeň bankovního sektoru představuje banky univerzální, které poskytují celou škálu produktů a služeb a banky specializované, které sem zaměřují na poskytování specifických produktů a služeb. Specifika bank, jako univerzálnost a specializace, jsme již vysvětlili ve výše uvedených kapitolách.

Univerzální banky:

- Obchodní banky

Specializované banky:

- Hypoteční banky
- Stavební spořitelny
- Družstevní záložny
- Banky se státní účastí
- Ostatní specializované subjekty

3.3.1 Obchodní banky

Činnost obchodních bank se řídí zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách. Banku chápeme jako právnickou osobu, s bankovní licencí, se sídlem v České republice, založenou jako akciovou společnost, která přijímá vklady od veřejnosti a poskytuje úvěry.

Obchodní banky mají možnost vykonávat spoustu dalších činností, pokud je mají zakotvené ve své bankovní licenci²⁴, jsou to například:

- směnářská činnost,
- vydávání hypotečních zástavních listů,

---

²⁴ Seznam činností, které má banky povoleny provádět najdeme ve výpisu z obchodního rejstříku.

- vydávání a správa platebních prostředků,
- poskytování záruk,
- platební styk a zúčtování,
- otevírání akreditivů,
- finanční makléřství,
- výkon funkce depozitáře,
- pronájem bezpečnostních schránek,
- poskytování bankovních informací,
- provozování internetového bankovníctví atd.

3.4 Vývoj bankovního sektoru v ČR

Bankovní sektor v České republice se začal formovat v 19. století. Zásadním mezníkem rozvoje českého bankovníctví, je datum 28. Října 1918, kdy vznikla Československá republika. Kdy na základě měnové odluky²⁵ došlo k zavedení měny nové, a to československé koruny. Na základě stabilizace měny a emise hotovostních potřebovala Československá republika instituci, která bude mít výhradní právo tyto funkce obhospodařit – má se namysli centrální banka. Od roku 1916 – 1926 tuto funkci v ČR zabezpečoval Bankovní úřad ministerstva financí. Dne 1. dubna 1926 vznikla a zahájila svou činnost Národní banka Československá na základě novelizovaného bankovního zákona č. 102/1995 Sb.

3.4.1 Bankovní sektor po roce 1945

Po 2. světové válce byla obnovena činnost Národní banky československé a nastalo znovuzavedení československé měny. „*Po komunistickém puči v únoru 1948 a přechodu na centrálně plánovanou a direktivně řízenou ekonomiku (Podle vzoru sovětského socialistického systému) došli tehdejší mocní k závěru o nutnosti vybudovat centrální banku nového typu – k 1. dubnu 1950 byla založena a o tři měsíce později zahájila činnost Státní banka československá*“ (Revanda 2001, s. 578).

Činnost Státní banky československé byla velice rozsáhlá. Vystupovala jako banka států, emitovala bankovky, ale poskytovala služby i podnikům. I přes existenci jiných bank, např. Československé obchodní banky, a.s. – kde 100 % akcií vlastnil stát, nebo

---

²⁵ Během měnové odluky došlo k postupnému stažení peněz platných na území Rakouska-Uherska a zavedla se nová měna – Československá koruna.

Státní spořitelny,²⁶ měla hlavní slovo v bankovním systému Československé republiky. Státní banka československá, která direktivně řídila ostatní banky. Schéma Bankovního systému československé socialistické republiky si můžeme prohlédnout v příloze č. 3.

3.4.2 Bankovní sektor po 1989

17. listopadu 1989 se stala velice radostná událost. V tento den došlo k svržení komunistické strany.

Jednostupňový bankovní systém se začal díky transformaci ekonomiky z centrálně plánované na tržní ekonomický systém transformovat na bankovní systém dvoustupňový. Tato transformace bankovního systému proběhla na základě bankovní reformy zahájené k 1. lednu 1990.

Bankovní reforma:

- postupně se odstraňovalo přímé direktivní řízení obchodních a dalších bank,
- centrální banka přestala úvěrovat podnikatelskou sféru,
- bylo zrušeno měnové plánování a postupně bylo nahrazeno měnovou politikou²⁷,
- podnikatelským subjektům bylo umožněno získat bankovní licenci,
- banky se postupně začaly chovat jako podnikatelské subjekty v tržním prostředí, začaly obchodovat s penězi,
- rámec podnikání bank začala vymezovat pravidla regulace a dohledu ze strany centrální banky,
- dvě obchodní banky vzniklé ze Státní banky československé, a to Komerční banka Praha a Všeobecná úvěrová banka Bratislava, převzaly část aktiv její aktiv²⁸ a pasiv,
- dříve působící banky začaly také vystupovat jako podnikatelské subjekty, a to včetně investiční banky²⁹,
- problémy podniků, které ztratily nárok na úvěr, a ještě k tomu byly z minulosti zadlužené, byly také řešeny prostřednictvím Konsolidační banky, která poskytovala úvěry na trvale se obracející se zásoby s delší lhůtou splatnosti a za nižší úrokové míry než byly tržní,

---

²⁶ Státní spořitelna byla v roce rozdělena na Českou státní spořitelnu a Slovenskou státní spořitelnu.

²⁷ Měnová politika začala být prováděná prostřednictvím regulace na peněžním trhu se stále větším významem nepřímých nástrojů.

²⁸ Tyto aktiva byly v řadě případů velice pochybné kvality. Část problémových aktiv byla později převedena na nově založenou konsolidační banku.

²⁹ Investiční banka byla podle původních představ založena na úvěrování podniků, kterým by jiné obchodní banky nepůjčily.

- tvrdý dopad tržního přístupu bank se zmiřňovat, například oddálením účinnosti zákona o bankrotu.

Tyto a další změny směrem k zavádění tržního prostředí v naší ekonomice vedly k velké otevřenosti bankovního systému. Začala se zvyšovat poptávka po bankovních službách, vznikala velice liberální politika centrální banky, což vše dohromady vedlo k prudkému nárůstu bankovních subjektů.

V roce 1992 se jednalo o rozdělení Československé federativní republiky na dva samostatné státy. 31. prosince 1992 zanikla Československá federativní republika, na základě zákona č. 542/1992 Sb., o zániku České a Slovenské Federativní republiky. 1. ledna 1993 vznikly dva samostatné státy Česká republika a Slovenská republika.

Centrální bankou se v České republice stala Česká národní banka a ve Slovenské republice Národní banka Slovenska.

V roce 1993 se začínají v českém bankovním systému vyskytovat první vážnější potíže. Důvodem bylo předešlé a aktuální poskytování špatných úvěrů. Mnoho úvěrů bylo poskytováno blízkým lidem kolem vedení daných bank, kteří potom nedostávali svých závazků. V roce 1993 došlo k útlumu ve vydávání povolení a zakládání nových tuzemských univerzálních bank. Z 10 nově povolených bank v roce 1993 byly čtyři stavební spořitelny, čtyři pobočky zahraničních bank a dvě banky se zahraniční účastí.

V roce 1994 byla na některé banky uvalena nucená správa, například v Kreditní a průmyslové bance, nebo Bohemia bance, které následně byla ukončena její činnost. V roce 1995 získala licenci Česká exportní banka, a.s., o které jsme se již výše zmiňovali. Dále se problémům bank budeme zabývat v následující kapitole.

3.4.3 Problém špatných úvěrů

Největším problémem českého bankovního systému v první polovině 90. let se staly špatné úvěry, poskytnuté především podnikatelskému sektoru. Ty následně vyústily ke krachu některých bank a tím došlo k bankovní krizi. Tato bankovní krize byla komplexního charakteru, nezapříčinily ji jen špatné úvěry, ale také investice do cenných papírů, nutnosti přecenit aktiva při poklesu nemovitostí a nedostatečná zkušenost managementu obchodních bank. Diskutován je také způsob a podíl České národní banky jako instituce vykonávající bankovní regulaci a dohled na řešení nebo neřešení vzniklých potíží některých bank. *„Podle časopisu The Banker byly rozhodující příčinou ekonomické a finanční krize v České republice na přelomu 1997/1998 pomalá restrukturalizace*

podniků, růst bankovních dluhů a laxní režim regulace, tedy nejen jedna příčina“ (Polouček 1999, s. 180).

Ve srovnání s minulostí přinesla transformace podnikům jednu velkou potíž, a ta se nazývala solventnost³⁰. Toto slovo podniky v minulém režimu neznaly. Podniky byly tehdy závislé z velké míry na bankovních úvěrech. „*Podíl vlastních zdrojů na financování investic byl značně menší, než je tomu ve vyspělých tržních ekonomikách*“ (Holman 2000, s. 66).

Špatné úvěry se rozdělovaly do dvou skupin:

1. staré úvěry,
2. nové úvěry.

Ad. 1. „*Staré úvěry tvořily úvěry poskytnuté před rokem 1990, především bývalou Státní bankou československou*“ (Revenda 2001, s. 587). Jak jsme již výše zmiňovali, tyto úvěry měly pochybnou kvalitu. „*Problém špatných (starých) úvěrů je tedy dědictvím minulosti*“ (Revenda 2001, s. 587).

Řešení špatných (starých) úvěrů na sebe převzal především stát. Řešením byly čtyři základní přístupy, které se označují jako Konsolidační program I, který můžete nalézt v příloze 3.

Ad. 2. Nové úvěry chápeme jako úvěry poskytnuté obchodními bankami po vzniku dvoustupňového bankovního sektoru. Objem nových špatných úvěrů se začal nesmírně navyšovat. „*Například podíl tzv. klasifikovaných úvěrů³¹ na celkovém stavu úvěrů se v období 1996 – 2000 pohyboval kolem 30 %*“ (Revenda 2001, s. 587).

Řešením problémů s novými špatnými úvěry se na rozdíl od těch starých zabývala Česká národní banka. Bylo tomu tak, protože tyto úvěry již byly poskytnuty druhým stupněm bankovního systému v zásadě na základě svobodného rozhodování³².

Příčiny vzniku nových špatných úvěrů:

- nedostatek zkušeností nových bankéřů,
- zvyk podniků z předchozích období v podobě přesvědčení, že nakonec vždy pomůže stát³³,

---

³⁰ Solventnost chápeme jako povinnost podniků splácet své závazky v čas a v plné výši.

³¹ Klasifikované úvěry jsou úvěry, které jsou více jak 31 dní po své splatnosti.

³² Stát v této době měl ještě v mnoha českých bankách většinový podíl a byli zde politické tlaky na financování velkých hospodářských podniků, a to v důsledku jejich privatizace.

³³ Tento jev se vyskytoval především u úvěrů poskytovaných neprivatizovaným podnikům, nebo podnikům se značnou státní účastí.

- jistý tlak na úvěrování privatizace, především u bank se státní účastí,
- nejistota v transformačním období a z toho plynoucí složitá předvídatelnost reálnosti podnikatelských záměrů,
- malé zkušenosti České národní banky v oblasti bankovní regulace a dohledu, postupné utváření pravidel³⁴,
- snaha nově vzniklých bank proniknout na úvěrový trh, a tím poskytování vysoce rizikových úvěrů,
- nedostatečná kontrola bank ze strany jejich vlastníků, zejména u bank se státní účastí,
- nesolventnost dlužníků a slabá právní ochrana věřitelů.

Česká národní banka se rozhodla tyto problémy řešit ze tří stran, zavedením nucené správy a s tím souvisejících opatření, které mohou vyústit až k odebrání licence, Konsolidační program II a Stabilizační program. „*V roce 1998 se do pomoci velkým bankám se státní účastí zapojil stát, který také od roku 1996 hradil ztráty Konsolidační banky*“ (Revenda 2001, s. 591).

Zavádění nucené správy a odebrání licencí používala Česká národní banka nejvíce v letech 1993 – 1995. Tento způsob řešení byl prováděn zejména u bank s velkým podílem špatných nových a klasifikovaných úvěrů, ale také u bank, kde bylo důvodné podezření ze spojení problémových úvěrů s podvodnými praktikami člena vedení a akcionářů bank. Druhým řešením nových špatných úvěrů byl Konsolidační program II., který se týkal výhradně roku 1996, byl zahájen 16. ledna na základě zavedení nucené správy v Ekoagrobance.

Konsolidační program II.:

- přitvrzení přístupu České národní banky k problémovým bankám a z toho vyplývající potřebu zabránit ztrátě důvěry v český bankovní trh, a tím zabránit systémové krizi³⁵,
- posílit zapojení dosavadních akcionářů do řešení problémů³⁶,
- značně zvýšit pojistné ochrany vkladatelů a celkově výrazně aktivnější spoluúčast České národní banky v podobě pomoci vyhledávání nových investorů,
- zaměření se na malé banky³⁷.

³⁴ Česká národní banka teprve utvářela pravidla pro druhý stupeň, například pravidla kapitálové přiměřenosti, likvidity, úvěrové angažovanosti, klasifikace úvěrů apod.

³⁵ Tzv. domino efekt – problémy jedné banky se promítnou do problému ostatních bank a vzniká kolaps celého systému.

³⁶ Zapojení, ve formě zvyšování základního kapitálu banky.

Podrobný přehled postupů při řešení špatných nových úvěrů a záchrané programy v letech 1993 – 2000 najdete v příloze č. 5, 6 a 7.

„Samostatné řešení bylo zvoleno v případě Agrobanky. Šlo o největší banku bez státní účasti, s podílem 3,75 % na bilanční sumě bankovního systému“ (Revenda, 2001, s. 594). Na banku byla uvalena nucená správa. Později se banka rozdělila na dvě části, dobrou a špatnou. Likvidací špatné části se zabývala Česká národní banka a dobrá část byla prodána firmě General Electronic, resp. nově založené bance GE Capital Bank.

V roce 1997 byl konsolidační program nahrazen Stabilizačním programem, který se zaměřoval na malé banky. Základem bylo nahrazení nekvalitních úvěrů a dalších aktiv likvidními prostředky. Tyto aktiva se nahrazovaly v podobě rezerva a pokladničních poukázek, které na základě návratného odkupu³⁸ odkupovala specializovaná společnost Česká finanční, s.r.o.³⁹

Náklady na veškerou pomoc bank od roku 1990 – 2000 jsou odhadovány na 400 mld. Kč.

Dnes v roce 2010 můžeme bankovní sektor v České republice hodnotit jako stabilní s velice mírnými nerovnováhami. Podíl špatných úvěrů na hrubých úvěrech se dnes pohybuje pod hranicí 5 %, což je velice uspokojivý výsledek. Druhý stupeň českého bankovního sektoru v sobě hostí celkem třicet devět bank.

---

³⁷ Jednalo se tehdy o 15 malých bank, kde 9 z nich přebrali jiní investoři, nebo na ně byla uvalené nucená správa či dokonce odebrána licence. Podíl těchto bank na druhém stupni bankovního sektoru v době Konsolidačního programu II. činil 3,75 %.

³⁸ *„Banky měly prodaná aktiva prodaná aktiva odkupovat zpátky v časovém horizontu pěti až sedmi let, během kterých musely tvořit na zpětný odkup rezervy“* (Revenda 2001, s. 594).

³⁹ Česká finanční se základním jménem 2,48 mld. Kč byla od 4. února 1997 dceřinou společností České národní banky. Prostředky na odkup získávala z bezúročných úvěrů od Konsolidační banky. Ztráty České finanční hradil fond národního majetku. Po ukončení stabilizačního programu v roce 2000, byla Česká finanční prodána Konsolidační bance za symbolickou jednu korunu českou.

4. Vliv finanční krize na bankovní sektor v ČR

V této kapitole se budeme zabývat, jakým způsobem zasáhla světová finanční krize český bankovní sektor. Nejdříve si však musíme říct, kdy, kde, proč a jak krize vznikla.

4.1 Vznik aktuální světové finanční krize

Jak je již známo, aktuální světová finanční krize se naplno projevila 7. září 2008 v USA, a to kolapsem na americkém hypotečním trhu, který začal vykazovat nestabilitu již v roce 2006.

4.1.1 Vznik americké hypotéční krize

Pro rychlou a úplnou analýzu se musíme vrátit v ekonomice USA o pár let zpět. Respektive začneme na přelomu tisíciletí, kdy docházelo v USA k závratnému rozvoji internetu. Velká poptávka začala snižovat ceny za připojení a rapidně se začal zvyšovat počet uživatelů. Firmy tímto přešly na nový způsob reklamy a komunikace s klienty. Požadavky a chuť firem propagovat svou činnost na internetu rostla a s ní rostla i poptávka po rozvoji webových aplikací a dalších služeb, z čehož těžily firmy zabývající se vývojem a prodejem těchto produktů a služeb. Společnosti získávaly pro svůj rychlý rozvoj peníze nejen ze zisků, ale také například z emisí akcií. Tyto akcie podle spekulativních předpokladů měly být vysoce výnosné a atraktivní. Byly volně obchodovatelné, a tím přístupné i drobným investorům.⁴⁰

„Pokud trhy rostou, zdá se být bohatství na dosah každému a každý se chce zúčastnit“ (Ekonom č. 3 2009, s. 44, Petr Němec). Růst akcií na finančních trzích byl spekulativně nadhodnocen očekáváním investorů. Tento jev vytvořil tzv. dot-com bubble⁴¹. Nadhodnocený trh je vysvětlován v rozdílné hodnotě akcií obchodovaných na finančních trzích a jejich reálné hodnotě.⁴²

Bublina praskla v roce 2000, když začaly akcie klesat a pokles trval až do roku 2003. Vlivem tohoto procesu docházelo k restrukturalizaci a někdy až bankrotu řady společností. Společnosti začaly redukovat svou výrobu, snižovat náklady a propouštět zaměstnance. Tyto skutečnosti vedly k zvyšování nezaměstnanosti.

Nejen společnosti, ale i domácnosti byly tímto velice poškozené. V první řadě to byla ztráta zaměstnání, ale také neúspěšné investování do akcií, které nepřineslo zisk, ale

---

⁴⁰ Radíme zde například domácnosti.

⁴¹ Tzv. dot-com bubble je spekulativní bublina na trhu technologických akcií.

⁴² Řada firem v té době nevykazovala takový zisk, který by měl plynout ze spekulativního růstu jejich akcií.

ztrátu. Americká centrální banka FED⁴³ se rozhodla podpořit ekonomiku snížením úrokových sazeb.

Toho využily obchodní banky, které tak mohly svým klientům poskytovat úvěry za nižší úrokové míry, než doposud. Krachující společnosti mohly využít levnějších úvěrů pro získání provozního kapitálu, který byl potřebný pro udržení zaměstnanců a solventnosti.

Reakce FEDu vedla ke zvýšení spotřeby. Snížením úroků vznikla poptávka domácností po spotřebitelských úvěrech. A zde se dostáváme již k počátkům aktuální světové (hypoteční)⁴⁴ finanční krize.

Snížení úrokových sazeb FEDu se projevilo ve všech poskytovaných úvěrech obchodními bankami v USA. Domácnosti využívaly levné úvěry ve vysoké míře a jejich zadluženost se rychle zvyšovala. Mezi tyto úvěry se řadily i úvěry hypoteční.

Hypoteční úvěry byly v USA poskytovány dvojího typu:

1. s fixačním úrokovým obdobím,
2. s pohyblivou úrokovou mírou.

Hypoteční úvěry s fixační úrokovou mírou jsou hypoteční úvěry, kde si zafixujeme výši úroku na určité období, a tím si zajistíme stálost výše splátek. Úvěry s pohyblivou úrokovou mírou byly hlavní příčinou aktuální světové finanční krize. Staly se velice atraktivní i pro méně výdělečnějších domácností. Výše úroku, a od toho i odvozených splátek se totiž vyvíjí od tržní úrokové míry, navýšenou o zisk banky.⁴⁵ Klienti se nechali zlákat na nízké úrokové sazby a domnívali se, že tím ušetří náklady s hypotékou spojené (úroky)⁴⁶. 3,5 % byla právě ta úroková míra, která přilákala mnoho klientů. Hypotéky se poskytovaly na základě modelu, který se do budoucna osvědčil - nazývaného 2+28, „*kdy se zájemci o úvěr nabídly první dva roky velmi nízké měsíční splátky, které se zvedla na obvyklou míru až po tomto období. Došlo k rozšíření SUBPRIME⁴⁷ hypoték a úvěrů typu NINJA⁴⁸, které se poskytovaly rizikově bonitním⁴⁹ klientům*“ (Ekonom č. 3 2009, s. 44, Petr Němec). Protože žádný z bankovních domů nechtěl přijít o zisk, počet poskytovatelů hypotečních úvěrů narůstal. Bonitních klientů, kteří měli zájem o hypoteční úvěr, nebylo

---

⁴³ FED – (Federal Reserve System) – centrální banka USA.

⁴⁴ Ze začátku média tuto krizi nazývali jako hypoteční.

⁴⁵ Tzv. marže.

⁴⁶ Této by bylo možné jediné v případě, kdyby trh byl dlouhodobě velice stabilní a úrokové míry tak nekolísaly.

⁴⁷ Tzv. SUBPRIME hypotéka – je podřadná hypotéka.

⁴⁸ Tzv. NINJA hypotéky – hypotéky poskytované lidem bez práce, příjmu, majetku. (No Income, No Job, no Asset)

⁴⁹ Bonita klienta (podniku, státu) je hodnota, která vyjadřuje schopnost řádně, včas dostat a v plné výši dostat svým závazkům. Také vyjádření kvality, schopnosti splácet a platební minulosti.

dostatek. Hypotéky se začaly poskytovat i klientů méně bonitním, nebo klientům, u kterých se nedalo o bonitě vůbec hovořit (viz úvěry NINJA). To vše se dělo za vidinou rozsáhlých zisků. Bankovní domy si tento postup zdůvodňovaly tím, že nemovitost, kterou klient ručí, celou hypotéku kryje.⁵⁰ V té době byl hypotéční trh ve fázi růstu a akcelerace a jeho případné zpomalení, či pokles si nikdo nedokázal představit.

Ve chvíli, kdy začal FED zvedat úrokovou míru v zájmu boje proti inflaci, nastal problém, protože některým dlužníkům toto navýšení mohlo způsobit potíže. V roce 2005 si dlužník pořizoval hypotéku s úrokovým zatížením 6,3 % a v roce 2007 se tento úrok vyšplhal až přes 11 %. Z tohoto vyplynulo, že v roce 2007 nebylo schopno splácet více jak 14 % dlužníků z kategorie SUBPRIME. Od roku 2005 se vydaly hypotéční úvěry v hodnotě 1,3 bilionu amerických dolarů. Klientům, kteří si tyto hypotéky brali, bylo neustále dáváno najevo, že nebudou muset tyto hypotéky splácet. Hypotéky se měly zaplatit kvalitním pronájmem nebo dobře načasovaným prodejem kupované nemovitosti, a toto vše bylo zakládáno, na předpokládaném růstu cen nemovitostí.

Podle odhadu Národní asociace obchodníků s nemovitostmi se zjistilo, že 23 % všech nakoupených nemovitostí bylo pořízeno jako investice. Byly dokonce nakupovány nemovitosti, které ještě nebyly postaveny, a některé tyto domy se podařilo třikrát prodat předtím, než se do nich někdo nastěhoval. Jenže americký realitní trh nerostl, stagnoval a následně začal upadat. Na základě úpadku a úplně obráceného vývoje, nebyli dlužníci schopni dostát svým závazkům.

Banky se musely zabavit statisíce nemovitostí a rychle je začít prodávat. Ztráta bankovních domů narostla na 500 mld. amerických dolarů. S růstem zabavených nemovitostí rostla i jejich nabídka na trhu a tím se snižovala cena. Další jev, který ovlivňoval cenu nemovitostí, byl tlak vyvíjen bankovními domy na jejich rychlý prodej. Množství peněz, které banky z takto prodaných nemovitostí získaly, nestačil na udržení solventnosti a banky začaly mít problém s likviditou. V této době mohly banky očekávat také run⁵¹ na banky, který vytvoří obavy klientů z krachu banky.

4.1.2 Přelití americké hypotéční krize do celé ekonomiky a ekonomik jiných států

Propojenost světových ekonomik a rozvoj moderních finančních instrumentů umožnil finančním institucím po celém světě zapojit se svým kapitálem na investování do rozvoje bydlení v USA.

---

⁵⁰ Americké hypotéky byly poskytovány většinou do 100 % výše ceny nemovitosti. U nás v republice taková praxe není.

⁵¹ Run – znamená, hromadné vybírání vkladů klienty banky.

Americké bankovní domy prodávaly svá portfolia dalším specializovaným institucím po celém světě. Americké banky seskupily hypotéky do balíčků a prodávaly je, jako ne zcela průhledný a odhadnutelný komplex, do SPV⁵². Tento proces nazýváme sekuritizací⁵³. SPV tyto balíčky následně převedlo na obchodovatelné cenné papíry a různé investiční banky je umístily na finanční trh, a tím došlo k úzkému propojení s finančními trhy v USA, ale i jiných států světa. Ratingové agentury⁵⁴ těmto balíčkům přidělily hodnocení AAA⁵⁵, což je nejvyšší známka bezpečnosti, kvality a můžeme investici považovat za bezrizikovou. Průzkum ukázal, že balíčky byly značně nadhodnoceny. Investoři to ve správné chvíli nevěděli, proto do těchto balíčků investovali. Navíc byly tyto balíčky zajištěny inovativním finančním nástrojem, CDS⁵⁶, který znamenal smluvní pojištění rizika třetí strany.

4.1.3 Původci krize

Hlavními původci aktuální světové finanční krize jsou bankéři bankovních domů, kteří půjčovali téměř každému. Dále špatná regulace bankovního systému, ratingové agentury, které hodnotily úvěrová rizika a balíčky hypoték. Původcem světové finanční krize jsou i politici v USA, a to hlavně ze strany demokratů, kteří prostřednictvím hypotečních agentur těžících z podpory státu prosazovali svůj program zvýšené dostupnosti bydlení v USA.

4.1.4 Rychlý přehled událostí a přelítí krize do Evropy

Již víme jak, proč a kde krize vznikla. Dokonce jsme se zmínily o původcích krize. V této kapitole se v bodech podíváme na to, jak se výše popsání události promítly do ekonomik a koho postihly nejvíce.

- Rok 2006 – rekordní konfiskace nemovitostí a první propad prodeje nových rodinných domů za šest let (o 17,3 %) a největší propad za šestnáct let.

---

⁵² Tzv. SPV (Special Purpose Vehicle) jsou nebankovní instituce, na které se nevztahuje bankovní regulace.

⁵³ Sekuritizace je proces, kdy jsou sdružovány pohledávky z úvěrů, jako nelikvidní aktiva, do balíčků, které odkoupí SPV. Banky díky sekuritizaci uvolní prostor pro další možné poskytování úvěrů (banky poskytující úvěry mají objem úvěrů, které mohou poskytnout omezeny kapitálovou přiměřeností, kterou stanovuje centrální banka) a zároveň obdrží peníze, se kterými mohou disponovat.

⁵⁴ Ratingové agentury jsou agentury, které stanovují rating. „*Rating je nezávislé hodnocení, jehož cílem je zjistit, a to na základě komplexního rozboru veškerých známých rizik hodnoceného subjektu, jak je tento subjekt schopen a ochoten dostát včas a plně výši všem svým splatným závazkům.*“ (Vinš a Liška, 2005, s. 1)

⁵⁵ AAA – je nejvyšší hodnocení ratingových agentur. Například hodnocení AAA mívají státní obligace.

⁵⁶ CDS – credit default swaps

- Jaro 2007 – počet nesplacených hypoték se dostal na nový rekord. Vznikají obavy, že problémy hypoték by mohly mít vliv na finanční sektor, a tím i celou ekonomiku, v této závislosti padají americké akcie.
- 9. srpna 2007 – největší francouzské veřejně obchodovatelná banka BNP Paribas zmrazila výběry v hotovosti ze tří svých fondů, jež investovaly do rizikových hypoték v USA. Krize se tímto přesunula do Evropy. Týž den ECB⁵⁷ poskytla peněžnímu trhu injekci 94,8 miliardy eur. Obdobný krok posléze udělaly i centrální banky Kanady, USA a Japonska.
- Říjen – Listopad 2007 – řada významných bank jako například švýcarská banka UBS nebo americký Citigroup a Merrill Lynch ohlásily velké ztráty, to vedlo k rezignaci jejich šéfů.
- 17. března 2008 – FED oznámil, že k zastavení krize použije nástroje, které nepoužil od hospodářské krize v 30. letech. Jde zde o snižování úrokových sazeb a další státní finanční intervence do ekonomiky. JPMorgan Chase oznamuje, že koupí investiční banku Bear Stearns, která se stala první velkou bankou, již krize zničila.
- 12. července 2008 – americký úřad pro bankovní dohled převzal do vlastnictví kalifornskou hypoteční banku IndyMac Bancorp., která byla pátou zkrachovalou bankou v roce 2008.
- 7. září 2008 – vláda oznámila, že převezme kontrolu nad klíčovými polostátními agenturami Fannie Mae a Freddie Mac. Vláda se zaručila za dluhy a podpořila je v objemu 200 miliard amerických dolarů⁵⁸.
- 15. září 2008 – americká investiční banka Lehman Brothers žádá stát o ochranu před věřiteli. Stát odmítl dát peníze daňových poplatníků na záchranu této banky.
- 17. září – FED oznámil, že společně s vládou zachrání jednu z největších světových pojišťoven American International Group⁵⁹ úvěrem ve výši 85 miliard dolarů. Vláda tím převzala téměř 80 % akcií pojišťovny.
- 25. září 2008 – prezident USA George Bush prohlásil nutnost přesvědčit Američany i Kongres poskytnout finančnímu sektoru 700 mld. amerických dolarů.
- 26. září 2008 – vláda uzavřela největší domácí spořitelnu Washington Mutual. Pád této spořitelny je největším krachem v historii bankovního sektoru USA.

---

⁵⁷ ECB – Evropská centrální banka

⁵⁸ 200 miliard amerických dolarů – 3,5 biliónu českých korun.

⁵⁹ Tzv. AIG

- 29. září 2008 – sněmovna reprezentantů odmítla plán podpory finančního systému v hodnotě 700 miliard dolarů. Odmítnutí vyvolalo největší propad na burzách od krachu v říjnu 1987.
- 3. října 2008 – sněmovna reprezentantů nakonec podpořila plán stabilizace finančního sektoru. Pokud by tento plán nebyl přijat, škody by dosáhly daleko vyšších čísel, než částka, která byla vynaložena na realizaci tohoto plánu.
- 4. října 2008 – čtyři největší země EU⁶⁰ se dohodly, že členové EU budou moc kvůli finanční krizi překračovat limity rozpočtových deficitů.
- 7. října – ministři financí zemí EU schválili zvýšení záruk vlády na 50 000 eur a některé země chtějí tento limit zvýšit až na 100 000 eur.
- 15. října – šéfové vlád EU na summitu v Bruselu podpořili záchranný plán pro finanční sektor, který potřebuje na podporu bank ohrožených krizí až dva biliony eur.
- 31. prosince 2008 – londýnská burza oznamuje, že hlavní index⁶¹ britského akciového trhu utrpěl v roce 2008 pokles 31,5 %. Také nejsledovanější západoevropský index FTSEurofirst 300 utrpěl ztrátu, a to 45 %.
- 2. března 2009 – pád hlavního amerického burzovního indexu Dow Jones, poprvé od října 1997 pod svou historickou hranici.
- 22. dubna 2009 – Mezinárodní měnový fond předpověděl výhled, že světová ekonomika v roce 2009 klesne asi o 1,3 % - nejhorší vývoj od 2. Světové války.
- 30. dubna 2009 – Americká automobilka Chrysler požádala stát o ochranu před věřiteli. Následně se spojil s italským Fiatem.
- 1. července 2009 – největší automobilka USA a druhá největší na světě (po Toyotě) General Motors požádala stát o ochranu před věřiteli. Byl to třetí největší bankrot v USA.
- 10. července 2009 – General Motors opustil bankrotní režim.

4.1.5 Viníci krize

Za viníky krize můžeme považovat původce krize. V březnu letošního roku byla vydána zpráva o rozsahu 2200 stran, kterou zpracoval vyšetřovatel Anton Valukas z právnické firmy Jenner and Block s pověřením amerického soudu. Tato zpráva zkoumala činnost zkrachovalé banky Lehman Brothers. Krach této banky z velké míry zapříčinil aktuální finanční krizi. Na vypracování této zprávy potřebovala právnická firma a její vyšetřovatelé rok času, během tohoto období bylo prozkoumáno deset milionů dokumentů.

⁶⁰ Francie, Německo, Velká Británie, Itálie.

⁶¹ Index FTSE 100.

Výsledkem v souhrnu bylo zjištěno, že banka falšovala své účetnictví, aby její účetní uzávěrky vypadaly lépe pro hodnocení ratingových společností. Úpravy účetních uzávěrek byly prováděny za pomoci operace Repo 105⁶², tak aby dluhy banky vypadaly menší. Banka si díky operaci Repo 105 mohla půjčit peníze, z těchto peněz zaplatit staré dluhy, ale nové dluhy už v účetnictví neuváděla. Proto navenek stále vypadala jako zdravá banka.

Tyto skutečnosti se projeví až po propadu cen nemovitostí na americkém trhu a následné ztrátě hodnot cenných papírů podložených hypotékami. Banka se začala pohybovat na hraně likvidity a díky nedostatku hotovosti zkrachovala. Společnosti, která prováděla audity zkrachovalé banky, byla známá společnost Ernst and Young. Společnost podle všeho o skrývání čísel věděla. Vyšetřovatelé viní auditorskou společnost z vážného zanedbání povinností, v podstatě stejně jako šéfy banky Lehmana Brothers. Dále bylo uvedeno, že těsně před krachem Lehman Brothers, byla banka už nějakou dobu pod dohledem FEDu. FED k Lehman Brothers vyslal své pracovníky, stejně jako do ostatních investičních bank, a to jako reakci na krach první americké banky Bear Stearns. Pracovníci FEDu měli zabránit dalším krachům podobným jako Bear Stearns, ale nepovedlo se jim to. Důvody mohou být dva, a to jejich neschopnost nebo o podivných operacích věděli a přehlíželi je. Richard Fuld, bývalý ředitel banky Lehmana Brothers, je jedním z jasných viníků krize a může skončit až ve vězení. Vyšetřování zjistilo, že Fuld o využívání operace Repo 105 vůbec nevěděl. Rovněž nevěděl, v čem tato operace spočívá. „*Představme si to tak, že v elektrárenské firmě sedí ředitel, který nechává svou jadernou divizi provádět jakékoli experimenty, o jejichž podstatě sám vůbec nic neví, jen proto, že tyto experimenty dobře sypou, resp. vedou k vyššímu výkonu elektrárny*“ (Macháček, 2010).

4.1.6 Reakce Evropské Unie na začátek krize

Ve chvíli, kdy se finanční krize začala projevovat ve státech Evropské Unie, bylo nutné vytvořit opatření, která zabrání šíření paniky. A to hlavně v bankovním sektoru, ve kterém krize vznikla. Projevy krize by mohlo prohloubit náhlé vybírání depozit.⁶³ Některé vlády evropských zemí, například Německo a Rakousko využívaly až populistických výroků, které slibovaly, že se zaručí za všechny bankovní vklady. V ČR byli klienti bank uklidňováni informacemi o dobré finanční stabilitě celého bankovního

---

⁶² Operace Repo 105 pomohla americkým bankám přikrášlit své účetní závěrky, ovšem tato operace je podle mezinárodních účetních standardů GAAP (Generally Accepted Accounting Principles) legální operací. Operace Repo 105 je v podstatě stejná jako všechny ostatní repo operace neboli dohody o zpětném odkupu. Hodnoty cenných papírů Repo 105 byly vystavovány na 105 % částky. V podstatě banka musí peníze, které na základě repo operace obdržela, vrátit už s 5 % navíc, což je velice nákladné.

⁶³ Náhlé vybírání depozit neboli tzv. run na banky.

systému. Vláda ČR odmítala podstupovat podobné kroky jako například Německo. Ministři financí zemí Evropské unie v reakci na rozšiřující se vliv světové finanční krize schválili zvýšení záruk za bankovní vklady, které mohou dobrovolně zavést všechny členské země. V ČR byla garance bankovních vkladů do výše 90 %, maximálně však do 25 000 EUR (dnes při kurzu 1 EUR = 25 Kč, asi 625 000 Kč). Ministerstvo financí ČR navrhlo navýšit tuto garanci na 50 000 EUR. Petr Špaček, výkonný ředitel České bankovní asociace⁶⁴, reagoval na tento krok vlády kladně – „*Tento návrh na zvýšení limitu odškodnění klientů za vklady pro případ pádu jejich banky na 50 000 EUR je zjevně rozumným kompromisem mezi populistickými přístupy některých států a racionálním přístupem jiných zemí včetně České republiky*“ (Špaček, 2008).

4.2 Vliv krize na Českou republiku a její bankovní sektor

O krizi se veřejně začalo v ČR mluvit v září roku 2008. Česká veřejnost byla uklidňována vládou ČR, že nejde o krizi, jen o pomalejší hospodářský růst. Český národ má sklony k panice a takové uklidňování bylo namístě.

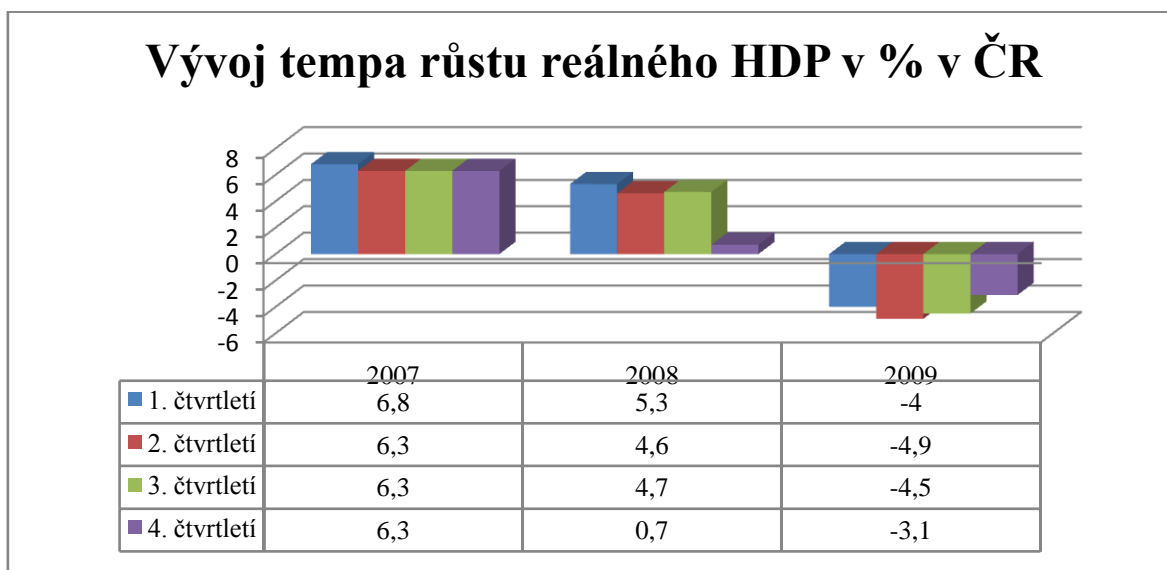
4.2.1 Dopady krize na ČR

Za potřebné se považovalo zajistit, aby stres nepostihl bankovní sektor, kterého se krize v první fázi přímo nedotkla. Postupně se ukázalo, že krize má opravdu globální charakter a zasáhne z velké míry i hospodářství ČR. Prognózy předních českých ekonomů se postupně přiosťrovaly a závěry na budoucí hospodářský vývoj byly čím dál více skeptičtější. Nakonec se ekonomové shodli, že světová ekonomika čelí největšímu poklesu od Velké deprese, která propukla v 30. letech dvacátého století. Na grafu č. 1 vidíme vývoj růstu reálného HDP v jednotlivých čtvrtletích od roku 2007 až do roku 2009.

---

⁶⁴ Česká Bankovní Asociace (ČBA) vznikla v roce 1990. Od roku 1992 působí jako dobrovolné sdružení právnických osob, podnikajících v peněžnictví a oblastech úzce navazujících.

Graf č. 1: Vývoj tempa růstu reálného HDP v % v ČR

Zdroj: vlastní úprava, Eurostat

Graf č. 1 ukazuje, že krize se v ČR projevila poklesem reálného HDP v posledním čtvrtletí roku 2008. V roce 2009 ve všech čtvrtletích bylo tempo růstu reálného HDP záporné. Vývoj reálného HDP v jednotlivých letech včetně prognóz na roky 2010 a 2011 nalezneme v příloze č. 8.

Další projevy krize:

- růst nezaměstnanosti (dodnes má záporné tempo růstu),
- oslabení měny,
- pokles průmyslové produkce v první fázi o 17,4 %,
- pokles nových zakázek v MSP⁶⁵ o 30,2 %,
- přísnější podmínky v bankovním sektoru pro poskytování hypoték a úvěrů,
- snižování financování developerských projektů,
- značné snížení dlouhodobého průměru objemu zobchodovaných akcií na burze,
- snižování exportu.

Růst nezaměstnanosti se projevil především hromadným propouštěním v průmyslových odvětvích, hlavně v automobilovém, sklářském, textilním a stavebním průmyslu. Na stavební průmysl měl velký vliv bankovní sektor, který zpřísnil poskytování hypoték a úvěrů, ale také se snížilo financování developerských projektů. Banky se tak

⁶⁵ MSP – malé a střední podnikání.

chránily před možným vznikem špatných úvěrů. V příloze č. 8 se můžeme podívat na podrobný graf, který zaznamenává vývoj nezaměstnanosti od poloviny roku 2008 až po březen roku 2010.

4.2.2 Kroky Vlády ČR

ČR je charakterizována jako malá otevřená ekonomika, která je proexportně orientovaná. Je závislá na okolnostech a ekonomickém vývoji okolních států Evropy, ale i jiných. Nejvíce naši ekonomiku ovlivňují státy nejbližší sousedící, kterých se naše hospodářství dotýká z velké míry. Pokud v těchto státech je hospodářský vývoj na vzestupu, potom i hospodářství ČR může očekávat kladná tempa růstu ve svém hospodářském vývoji. Česká republika nemohla a nemůže žádným ze svých kroků zvrátit krizi. Vláda ČR mohla a může vytvářet pouze taková opatření, která zpomalí a zmírní dopady této světové finanční krize.

Opatření Vlády ČR při řešení krize měly mít tři fáze:

- Fáze I – říjen 2008 až leden 2009.
- Fáze II – od února 2009.
- Fáze III – březen až říjen 2009 (z důvodů vyslovení nedůvěry vládě, nebyla tato fáze uskutečněna).

Opatření Fáze I.:

- Obnovení důvěry vy ve finanční sektor zvýšením limitů pojištění bankovních vkladů z 25 000 EUR na 50 000 EUR.
- Snižování sazby sociálního zabezpečení.
- Využití peněz z rezervních fondů ministerstev.

Tyto opatření představovaly zatížení veřejných rozpočtů ve výši 32,2 mld. Kč (0,85 % HDP) a stimul pro ekonomiku byl 98,8 mld. Kč (2,6 % HDP).

Opatření Fáze II.:

Vláda v této fázi spolupracovala s utvořenou skupinou expertů⁶⁶. Byl vytvořen Národní protikrizový plán, který se zaměřoval na nabídkovou stranu. Cílem tohoto plánu

---

⁶⁶ Utvořená skupina expertů – NERV – Národní ekonomická rady vlády, která byla ustavena 8. ledna 2009 jako odborný poradní a konzultační orgán vlády České ekonomiky pro oblast ekonomiky a hospodářství, a to v návaznosti na protikrizový plán, který vláda připravila jako reakci a na dopady krize.

bylo podpořit zaměstnanost a dále spočíval v udělení pro-růstových multiplikačních impulzů. Některá opatření:

- Podpora cash-flow v podobě osvobození záloh na daně, rozložení splátkových kalendářů, neuplatňování sankcí, zrychlení odpisů.
- Podpora vědy a výzkumu.
- Podpora pro stavebnictví v podobě dotací na zateplování bytových domů a investic do infrastruktury. Veřejné zakázky v dopravě by měly udržet až 12 000 pracovních míst.
- Podpora zaměstnanosti – slevou na sociálním pojištění pro zaměstnavatele, zde stát předpokládal záchranu až 70 000 pracovních míst.

Celková výše výdajů, tzn. zatížení pro veřejné rozpočty Fáze II. ve výši 41,5 mld. Kč (1,1 % HDP) a stimul pro ekonomiku měl být 80,1 mld. Kč (2,1 % HDP).

Fázi III. již vláda nepředstavila, ani nerealizovala a to z důvodu vyslovení nedůvěry. Všechna opatření vlády byla sociálně spravedlivá a nepopulistická. Vláda se snažila vytvořit taková opatření, která co nejméně zatíží veřejné rozpočty, ale zároveň podpoří správné oblasti hospodářství s nejvyšším multiplikačním efektem.

4.3 Dopady na bankovní sektor ČR

V kapitolách výše jsme zmiňovali, že krize vznikla v bankovním sektoru. Bankovní sektor ČR nebyl v první fázi světové finanční krize téměř zasažen. V první fázi bylo hlavním ohrožením bankovního sektoru ČR stres a panika klientů bank, kteří by mohli náhle vybírat vklady (tzv. run na banky) a tím narušit likviditu jednotlivých bank. Vláda ČR společně s Evropskou unií zavedla legislativní opatření, která měla snížit obavy klientů a uklidnit tak situaci v bankovním sektoru. Opatření se týkala zvýšení garance vkladů klientů u bank⁶⁷.

4.3.1 Odlišnost a důvody mírných dopadů na bankovní sektor ČR

Odlišnost a důvody mírných dopadů na bankovní sektor ČR v době světové finanční krize mají úzkou návaznost na události popisované v kapitole 3.2. V této kapitole se zabýváme vývojem českého bankovníctví a jeho transformací po roce 1989, která spočíval v přechodu z jednostupňového systému na systém dvoustupňový. V té době v ČR začíná docházet k liberalizaci bankovního systému, vznikají nové banky a také špatné úvěry. Vznik nových bank je doprovázen příchodem poboček zahraničních bank na český bankovní sektor, ale rovněž vznikem nových tuzemských bank. Pobočky zahraničních

---

⁶⁷ Opatření jsou podrobněji popsány v kapitole 4.2.6.

banky se zaměřily na obchodování s pro ně známými zahraničními firmami, které na český trh přilákala vlna privatizace. Služby tuzemských banky využívaly nově vzniklé firmy. Tyto firmy měly často málo zkušeností a byly tvůrcem tzv. špatných úvěrů. Špatné úvěry poskytnuté společností vytvořily velké problémy bank v podobě nedobytných pohledávek. Docházelo také k tunelování jednotlivých bank jejich akcionáři. Řešení těchto problémů proběhlo za pomoci vládních zásahů, konsolidačních a stabilizačních programů. Krach některých velkých bankovních institucí by znamenal pro ekonomiku obrovskou zátěž. Některé menší bankovní instituce zkrachovaly a český bankovní trh byl tak rekapitalizován a vyčištěn.

Ve výše popsanych skutečnostech můžeme najít jistou podobnost s problémy, které se projevíly v americkém bankovním sektoru a následně se přesunuly do celého světa v podobě světové finanční krize. Česká vláda, konkrétně bývalý ministr financí Miroslav Kalousek a nynější guvernér České národní banky Zdeněk Tůma, ve svých projevech vyzdvihla zkušenosti České republiky s ozdravením bankovního sektoru. Nepřímo tak dala najevo, že Česká republika je připravena pomoci USA při řešení problémů v bankovním sektoru.

Světová finanční krize způsobila velké problémy bankovním domům, které zapoměly na dvě základní funkce bank a ty jsou přijímat vklady klientů a obezřetně je půjčovat dále. Český bankovní sektor byl rekapitalizován a vyčištěn poměrně nedávno. Tím vznikla opatření, ale také velká averze v celém bankovním sektoru k vyšším rizikům, než v zahraničí. Toto jsou důvody, proč se bankovní sektor neodchýlil a pevně se držel těchto dvou základních funkcí. Stabilní růst ekonomiky přinesl pro české bankovní domy dost příležitostí v oblasti běžných bankovních produktů, proto snahy hledat investiční příležitosti v jiných aktivech⁶⁸, byly přirozeně utlumeny. Bilance bankovního sektoru nejsou zatíženy toxickými aktivy a netrpí nedostatkem bilanční likvidity. Český bankovní sektor má výrazný převis depozitních vkladů vůči poskytnutým úvěrům. V ČR se poskytnuté úvěry pohybují ve výši 80 % všech depozitních vkladů, proto jsou bankovní domy schopny financovat úvěry z depozit klientů, a tím být dostatečně likvidní. V USA a některých evropských zemích se pohybuje procentuální vyjádření poskytnutých úvěrů až ve výši nad 100 % všech depozitních vkladů.

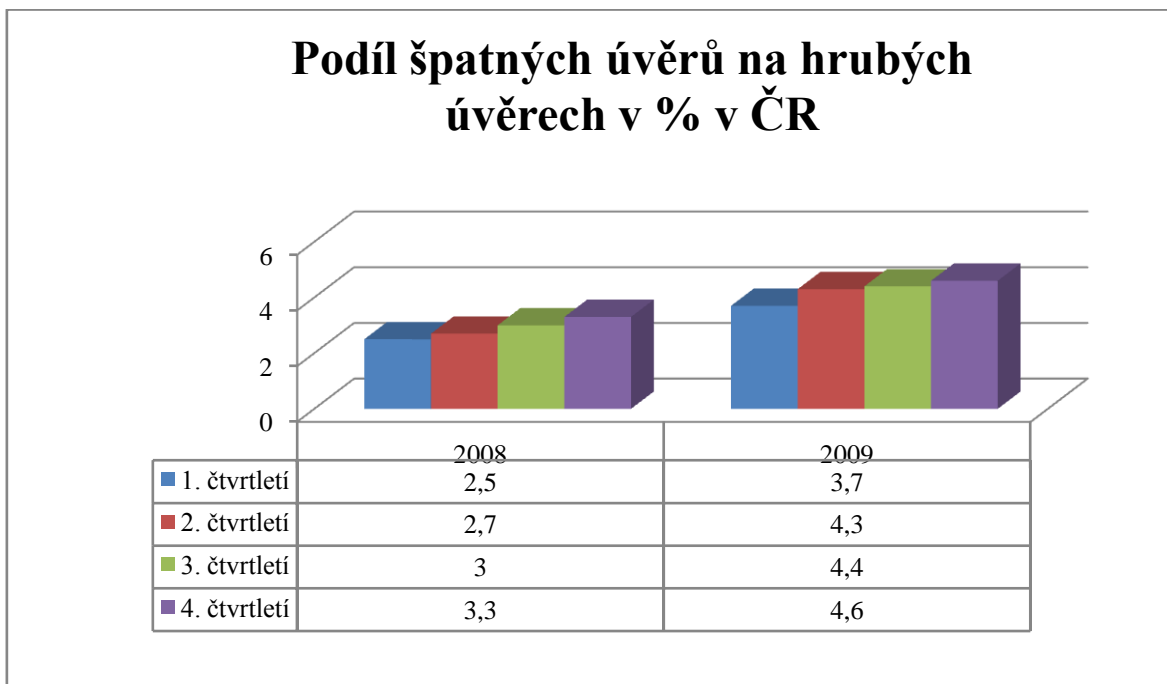
V grafu č. 2 můžeme vidět podíl špatných úvěrů v různých čtvrtletích let 2008 a 2009. Z hlediska mezinárodního srovnání se Česká republika pohybuje ve

---

⁶⁸ Jiná aktiva jsou zde myšlena jako investice do strukturovaných cenných papírů navázaných na toxická aktiva amerických hypoték.

velmi uspokojivých číslech. Nárůst špatných úvěrů se blíží hranici 5 %. Česká národní banka tento údaj hodnotí jako velice kladný výsledek, který svědčí o vysoké kvalitě řízení úvěrových rizik a limitů v českých bankách a o konzervativnosti jejich obchodních modelů.

Graf č. 2: Podíl špatných úvěrů na hrubých úvěrech v ČR

Zdroj: vlastní úprava, ČNB

Značnou roli v odlišnosti mírnějších dopadů světové finanční krize hraje také autonomní měnová politika. Ze všech statistik vychází, že největší zprostředkovaný dopad má krize na ty země ve východní Evropě, které autonomii v měnové politice státu ztratily tím, že zafixovaly své národní měny k euru či dolaru, např. Pobaltské státy, Ukrajina, Rusko. Státy s autonomní měnovou politikou dokážou lépe stabilizovat a tlumit vnější šoky. Jiným případem je Maďarsko či Island, kteří přišli o měnovou politiku tím, že si jejich občané začali půjčovat v zahraničí. Tím měnová politika ztratila účinnost, protože v těchto zemích začaly obíhat jiné měny ve větším množství. Přímá vazba jde od ztráty měnové politiky k hromadění nerovnováh v krizi, což znamená, že země je vystavená zhoršujícím se podmínkám na trhu, ke kterému zafixovala svou měnu.

4.3.2 Chování bankovního sektoru ČR v průběhu krize

První reakcí bankovních domů na přicházející krizi bylo omezení poskytování úvěrů a financování developerských projektů. Bankovní domy vyčkávaly, jakým směrem

se krize bude vyvíjet. Následný nedostatek informací a spekulace o vývoji krize jim neumožňoval tento přístup opustit, ale naopak dále zpřísnit.

U podniků se krize začala projevovat odlivem zakázek a snižováním odbytu zboží. Následné snižování zisků firmy začaly řešit omezováním výroby, nákladů a mnoho podniků muselo projít restrukturalizací. Omezování nákladů vedlo nejčastěji k propouštění a redukci pracovních míst. I když, podniky reagovaly poměrně dynamicky na přicházející krizi, přesto se přes veškerá opatření některé z nich nevyhnuly krachu a zanechávají po sobě nesplacené závazky, úvěry a leasingy. Neuspokojení věřitelé takto zkrachovalých firem se náhle ocitají v druhotné platební neschopnosti, které jim způsobují rovněž nemalé problémy.

Tyto okolnosti ovlivnily bankovní trh také z poptávkové strany, a to hlavně u domácností. Nejvíce poklesl zájem o hypoteční úvěry. Začíná se spekulovat o snižování úrokových sazeb, ale také se vyčkává, jakým směrem se budou vyvíjet ceny na hypotečním trhu. Lidé začínají být konzervativnější a méně ochotnější v tak nestabilním prostředí investovat, nebo podstupovat úvěrová rizika.

Vývoj hypotečních úvěrů:

- V prosinci 2008 se hypotéky propadly o 4 %.
- Tento propad poptávky po hypotečních úvěrech byl největší od roku 2006.
- V roce 2008 banky poskytly hypotéky v hodnotě okolo 118 mld. Kč, v roce 2007 to bylo 142 mld. Kč.
- V roce 2009 se poskytnuté hypoteční úvěry pohybovaly okolo 70 mld. Kč.
- Rok 2010 přinesl výraznější snížení úrokových sazeb a pomalý návrat k vyšším objemům poskytovaných hypotečních úvěrů.
- Po devíti měsících se v březnu 2010 podařilo překonat hranici 7 mld. Kč objemu poskytnutých úvěrů.

Rovněž nabídková strana stále stagnuje. Banky přistupují k přísnějším pravidlům pro poskytování podnikatelských úvěrů. Management bank na základě hospodářských prognóz přehodnocuje své střednědobé i dlouhodobé plány. Zaměřuje se na detailnější prověřování hodnoty zástav za poskytnuté úvěry a podrobnější analýzu klienta. Dále se zaměří na kontrolu úvěrových rizik v období před poskytnutím úvěrů a důkladné využití

úvěrových scoringů⁶⁹, které ovlivňují rozhodnutí o přidělení úvěru, výši úvěru a výši úrokové sazby.

Úvěry jsou poskytovány podnikům na základě jejich důvěryhodnosti a schopnosti splácet. Úvěry s vyšší hodnotou jsou potom častěji zastavovány nemovitostmi. Klesající výsledky hospodaření nebo kapitálové zásoby podniků mohou v některých případech znamenat porušení podmínek smlouvy o úvěru. Tyto aspekty jsou největším problémem podniků, které pro svůj provoz potřebují udržet určitý přísun provozního kapitálu.

Další opatření bank při poskytování podnikatelských úvěrů v období 2008/2009:

- Zvýšení úrokových sazeb – vyvažují tím riziko nedodržení podmínek splácení úvěrů.
- Zvýšení požadavků na záruky – zástavy nemovitostí.

Tyto opatření jsou z hlediska podniků hodnoceny velice negativně. Mají také negativní vliv na hospodářský růst. Banky svou konzervativní strategií brání i velice solventním firmám, které mají potencionální zakázky, v úvěrování. Tímto podniky přicházejí o zisky, kdy tyto ztráty vedou často ke krachu podniku.

Z pohledu České národní banky krize nejvíce dopadla na firemní sektor, jehož přizpůsobení muselo být razantní. Domácnosti čelí nezanedbatelným rizikům. Nezaměstnanost, až do března letošního roku rostla, a toto zpoždění trhu práce může přinést větší insolvenční domácnosti. Česká národní banka hodnotí bankovní sektor jako velice stabilní a stále ziskový. Česká národní banka nemusela během krize sanovat ani znárodnět žádnou finanční instituci. Odpadají jí tím starosti, které musí řešit většina evropských centrálních bank s americkou centrální bankou. Může se soustředit na svůj hlavní cíl, kterým je cenová stabilita a dále se zaměřovat na udržování stabilního finančního prostředí v době světové finanční krize. Česká národní banka má k dispozici tyto Měnově-politické nástroje:

- Dvoutýdenní repo operace⁷⁰ (2T repo operace) – sazba 1 % platná od prosince 2009.
- Depozitní facility⁷¹ (diskontní sazba) – sazba 0,25 % platná od srpna 2009.

---

⁶⁹ Scoring – je komplexní hodnocení dat subjektu za pomoci kvalitativních a kvantitativních kritérií. Cílem je vyjádřit bonitu subjektu a přidělit mu známku.

⁷⁰ Dvoutýdenní repo operace je hlavní měnovým nástrojem České národní banky. Při repo operacích přijímá ČNB od bank přebytečnou likviditu a bankám předává jako kolaterál dohodnuté cenné papíry. Obě strany se zároveň zavazují, že po uplynutí doby splatnosti proběhne reverzní transakce, v níž ČNB jako dlužník vrátí věřitelské bance zapůjčenou jistinu zvýšenou o dohodnutý úrok a věřitelská banka vrátí ČNB poskytnutý kolaterál. Základní doby trvání těchto operací je stanovena na 14 dní.

⁷¹ Automatické facility slouží k poskytování nebo ukládání likvidity přes noc (overnight). Depozitní facility umožňuje uložit přes noc svou přebytečnou likviditu. Depozita jsou úročena diskontní sazbou. Diskontní sazba zpravidla představuje dolní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu.

- Marginální zápůjční facilita⁷² (lombardní sezba) – sazba 2 % platná od prosince 2009.
- Povinné minimální rezervy⁷³ – sazba 2 % platná od října 1999.

4.3.3 Vývoj předních českých bank v době krize

Aktuální světová finanční krize se českých bank nedotýká v první fázi jako jiných světových finančních institucí. Banky v České republice se v posledních letech orientovaly spíše na konzervativnější obchody. Většina předních bank v České republice byla schopna tvořit zisk i v roce 2008 a není ztrátová ani dnes v roce 2010, naopak své zisky zvyšují. „Z prvního pohledu na hospodářské výsledky českých bank v loňském roce by se ani ve většině případů nedalo poznat, že svět včetně střední Evropy ovládá finanční a ekonomická krize.“ (Hatlapatka, 2009)

Největší dopad měla finanční krize v českém bankovním sektoru na ČSOB. V roce 2008 se její zisk snížil o 90 % oproti roku 2007, kdy byl její zisk přes 9 mld. Kč. Banka tedy rok 2008 završila s čistým ziskem pouhých 1,094 mld. Kč. ČSOB tuto ztrátu utrpěla z důvodů přecenění investičního portfolia na nulu a vytvoření opravných položek vůči zkrachovalým bankám Lehman Brothers a na Islandu. ČSOB v roce 2008 také přišla o postavení největší banky podle objemu aktiv. Tuto ztrátu pozice utrpěla z důvodů nezahrnování do svých výsledků, výsledky ČSOB na Slovensku. V roce 2009 banka dokázal ukončit rok s čistým ziskem 17,368 mld. Kč.

Nejlépe z předních českých bank si v roce 2008 vedla Česká spořitelna. Dokázala v meziročním srovnání svůj zisk zhodnotit o 30 % oproti roku 2007. Nakonec ukončila své hospodaření roku 2008 se ziskem 11,35 mld. Kč. V roce 2009 se Česká spořitelna stala bankou roku a mimo jiné bankou s největším počtem klientů. 31. prosince 2009 vykázala banka čistý zisk vy výši 12,02 mld. Kč, což je v meziročním srovnání zvýšení o 5,9 %.

Komerční banka dosáhla v roce 2008 zisku 13,233 mld. Kč. V roce 2009 vytvořila zisk 11,007 mld. Kč, což je v meziročním srovnání o 16,4 % méně.

Všechny tyto tři přední České banky si v průběhu minulých dvou let udržely zdravou likviditu v poměru mezi klientskými úvěry a depozity. I přes náročné ekonomické prostředí, udržování přísné kontroly provozních nákladů a obezřetným řízením rizik dokázaly udržet své zisky na stabilní úrovni

⁷² Marginální zápůjční facilita poskytuje bankám, které mají s ČNB uzavřenou rámcovou repo smlouvu, možnost vypůjčit si přes noc od ČNB formou repo operace likviditu. Finanční prostředky v rámci této facility jsou úročeny lombardní sazbou. Vzhledem k trvalému přebytku likvidity je tato facilita bankami využívána minimálně.

⁷³ Každá finanční instituce mající ve svém obchodním názvu slovo banka, je povinna na svém účtu u ČNB držet určitý předem stanovený objem likvidních prostředků.

5. Závěr

Řada ekonomů, bankéřů a finančních analytiků se dokázala sjednotit v názoru, že bankovní svět už nebude nikdy stejný. Systémové problémy vyžadují systémová řešení. Aktuální světová finanční krize začala na hypotečním trhu Spojených států amerických, ale rozšířila se do ekonomik po celém světě. Krize je příklad, který ukazuje šíři propojenost ekonomik a světových finančních trhů, ale také potřebu zabývat se zásadními nerovnováhami, které se projevovaly již před krizí. Například nestabilita hypotečního trhu Spojených států amerických se začala projevovat již v roce 2006.

Aktuální krizi doprovázelo již několik nedokonalostí amerického finančního trhu z minulosti. Bylo jí například splasknutí Dot – Com bubliny na přelomu století, kdy se Spojené státy americké ocitly na pokraji recese. Důsledkem byl propad akcií, zvyšování nezaměstnanosti a důsledné restrukturalizace podniků. FED tuto situaci řešil snížením úrokových sazeb, které měly pozitivní vliv na oživení hospodářství. Podniky na pokraji bankrotů využily levných úvěrů k získání provozního kapitálu. Snížení úroků rovněž vyvolalo vysoký nárůst v poskytování hypotečních úvěrů a to i méně bonitním klientům. Což se do budoucna projevilo jako velice výnosná bankovní oblast. Hypotéky byly seskupovány do balíčků, které se prodávaly dalším specializovaným institucím po celém světě. Finanční instituce tyto balíčky převedly na obchodovatelné cenné papíry a různé investiční banky je umístily na finanční trh. Tím to došlo k úzkému propojení hypotečního a finančního trhu Spojených států amerických, ale také jiných států světa. Balíčky byly zcela neodhadnutelným a málo průhledným komplexem, ale ratingové agentury jim přidělovaly známku AAA, což je nejvyšší známka bezpečnosti a kvality. Když FED zvedl úrokové sazby, variabilní hypoteční úvěry se začaly zdražovat. Domácnosti se s tímto nedokázaly vyrovnat a narůstala tak míra nesplacených úvěrů. Problém s insolvencí se řešil zabavováním nemovitostí, které se tak stávalo častějším. Tento jev způsobil převis nabídky nad poptávkou na trhu s nemovitostmi a způsobil výrazný pokles cen nemovitostí. Toto vedlo k prodloužení prodeje a velkým ztrátám bank. Bankovní domy začaly mít následně problémy s likviditou a přestaly být schopny dostávat svým závazkům. Výsledkem byl krach některých bankovních domů, jako například významné investiční banky Lehman Brothers, akvizice, fúze a znárodnování finančních institucí.

Původci aktuální světové finanční krize je špatná regulace bankovního systému, ratingové agentury a neprůhledné balíčky hypoték. Viníky jsou ovšem bankovní domy, které při poskytování hypotečních úvěrů opomněly dvě základní funkce bank a ty jsou přijímat vklady a obezřetně je půjčovat dále.

Český bankovní sektor na tyto dvě základní funkce nezapomněl. Krize se bankovního sektoru v první fázi téměř nedotkla.

Český bankovní sektor byl kvůli krizi spjatou s transformací v letech 1997/1998 rekapitalizován a vyčištěn. Tím vznikla opatření, ale také velká averze k vyšším rizikům. Stabilní růst ekonomiky přinesl pro české bankovní domy dost příležitostí v oblasti běžných bankovních produktů, proto snahy hledat příležitosti v jiných aktivech, byly přirozeně potlačeny. Podíl špatných úvěrů na hrubých úvěrech se ke konci roku 2009 pohyboval pod hranicí 5 %, což je velice uspokojivé. Další a značnou roli v odlišnosti dopadů světové finanční krize na český bankovní sektor je autonomní měnová politika. Ztráta měnové politiky s nahromaděním nerovnováh v krizi pro některé země střední a východní Evropy znamenalo vystavení se zhoršujícím podmínkám na trhu, ke kterým zafixovaly svou měnu.

První reakcí bankovních domů České republiky na krizi bylo omezení poskytování úvěrů a financování developerských projektů. Bankovní domy vyčkávaly, jakým směrem se bude krize vyvíjet. Tato strategie vyústila k mnoha sporům mezi bankovním a podnikatelským sektorem. Banky byly velice obezřetné v poskytování provozních úvěrů i podnikům s potenciální možností zakázek. A pokud úvěr poskytly, byl zatížen vysokým úrokem, který zdůvodňovaly jako rizikovou marži. Tímto počínáním banky způsobily potíže i relativně zdravým firmám.

Krize neovlivnila jen nabídkovou stranu, ale také poptávkovou stranu, a to hlavně u domácností a menších podniků. Nejvíce poklesl zájem o hypoteční úvěry, který i přes vzrůstající tendenci není dodnes na těch stejných hodnotách jako před krizí. Lidé jsou stále konzervativnější a méně ochotnější v tak nestabilním prostředí investovat, nebo podstupovat úvěrová rizika.

Ani dnes, téměř po dvou letech od vypuknutí krize, si nemůžeme být jistí. Začíná se totiž spekulovat o možném druhém dně krize. Tyto zprávy nevnáší moc optimismu pro

další období. Banky budou stále konzervativnější a nedůvěra klientů se nebude lepšit. Český bankovní systém můžeme považovat za stabilní, spolehlivý a dobře regulovaný. Vyspělé bankovní systémy by měli splňovat všechny tyto tři schopnosti. Západní a některé východní bankovní systémy vykazovaly v posledních letech jen málo z těchto tří základních schopností. Centrální banky, komerční banky, ostatní finanční instituce a vlády musí nalézt cestu ven z krize a k obnovení důvěry v bankovních sektorech svých zemí.

Seznam použité literatury

Knihy

1. HOLMAN, R. *Transformace české ekonomiky*. 1. vyd. Praha. 2000. 106 s. ISBN 80-902795-6-2
2. JEŽEK, T. *Privatizace české ekonomiky: její kořeny, metody a výsledky*. 1. vyd. Praha: VŠE, 2006. 142 s. ISBN 80-245-1069-3
3. JONÁŠ, J. *Bankovní krize a ekonomická transformace*. 1. vyd.: Praha: Management Press, 1998. 106 s. ISBN 80-85943-70-0
4. KOTLÁN, V. *Monetární politika*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-TUO. 1999. 146 s. ISBN 80-7078-675-2
5. POLOUČEK, S. *České bankovníctví na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Ostrava: Ethics, 1999. 208 s. ISBN 80-238-39-829
6. POLOUČEK, S. *Peníze, banky a finanční trhy*. 2. vyd. Karviná: Slezská univerzita, 1996. 189 s. ISBN 80-85879-37-9.
7. REVENDA, Z. *Centrální bankovníctví*. 2. vyd. Praha: Management Press, 2001. 782 s. ISBN 80-7261-051-1
8. REVENDA, Z. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. vyd. Praha: Management Press, 2005. 627 s. ISBN 80-7261-132-1.
9. VENCOVSKÝ, F.; a kolektiv. *Dějiny bankovníctví v českých zemích*. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, 1999. 594 s. ISBN 80-7265-030-0

Tištěná periodika

10. *Bankám v ČR s výjimkou ČSOB i v době krize rostly zisky*. Bankovníctví. 2009, č. 3, s. 4. ISSN 1212-4273.
11. *Hlavní vlna akvizic je před námi*. Bankovníctví. 2010, č. 1, s. 10 – 11. ISSN 1212-4273.
12. MACHALA, Karel. *Finanční krize a její souvislosti*. Bankovníctví. 2008, č. 12, s. 12-13. ISSN 1212-4273.
13. MACHALA, Karel. *Vítězové a poražení finanční krize*. Bankovníctví. 2010, č. 1, s. 8-11. ISSN 1212-4273.
14. PLHOŇ, T. *Ukažme si viníky*. Ekonom. 2010. roč. 54, č. 11, s. 60. ISSN 1210-0714.
15. *Snahy o řešení finanční a ekonomické krize*. Bankovníctví. 2009, č. 4, s. 18 - 19. ISSN 1212-4273.

16. *Světoví bankéři mají největší obavy ze státních zásahů*. Bankovníctví. 2010, č. 2, s. 14–15. ISSN 1212-4273.

17. „Zkažených jablíček“ je v českém finančním systému málo. Bankovníctví. 2008, č. 12, s. 12 - 13. ISSN 1212-4273.

Elektronické publikace, články a odkazy

18. ČNB. *Zprávy o finanční stabilitě za roky 2004 – 2009* [online]. [cit. 2010-05-01]. Dostupné z www: http://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/

19. MACHÁČEK, J. *Goldmani na tapetě, Abacus 2007 – AC1 CDO A REPO 105* [online]. [cit. 2010-04-15]. Dostupné z www: <http://respekt.ihned.cz/audit-jana-machacka/c1-42689150-goldmani-na-tapete-abacus-2007-ac1-cdo-a-repo-105>

20. SINGER, M. *Insolvence z pohledu ČNB* [online]. [cit. 2010-04-14]. Dostupné z www: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100427_msrevms.pdf

21. *Výroční zpráva České spořitelny, a. s. za rok 2007* [online]. [cit. 2010-05-02]. Dostupné z www: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/VZ_2007.pdf

22. *Výroční zpráva České spořitelny, a. s. za rok 2008* [online]. [cit. 2010-05-02]. Dostupné z www: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/VZ_2008.pdf

23. *Výroční zpráva České spořitelny, a. s. za rok 2009* [online]. [cit. 2010-05-02]. Dostupné z www: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/VZ_2009.pdf

24. *Výroční zpráva ČSOB, a. s. za rok 2007* [online]. [cit. 2010-05-02]. Dostupné z www: http://www.csob.cz/WebCsob/Csob/O-CSOB/Vztahy-k-investorum/Vyrocní-pololetní-zpravy/Vyrocní-zpravy/VZ_CSOb_2007.pdf

25. *Výroční zpráva ČSOB, a. s. za rok 2008* [online]. [cit. 2010-05-02]. Dostupné z www: http://www.csob.cz/WebCsob/Csob/O-CSOB/Vztahy-k-investorum/Vyrocní-pololetní-zpravy/Vyrocní-zpravy/VZ_CSOb_2008.pdf

26. *Výroční zpráva ČSOB, a. s. za rok 2009* [online]. [cit. 2010-05-02]. Dostupné z www: http://www.csob.cz/WebCsob/Csob/O-CSOB/Vztahy-k-investorum/Vyrocní-pololetní-zpravy/Vyrocní-zpravy/VZ_CSOb_2009.pdf

27. *Výroční zpráva Komerční banky, a. s. za rok 2007* [online]. [cit. 2010-05-02]. Dostupné z www: http://www.kb.cz/file/cs/com/annual_reports/KB-vyrocní_zprava_2007.pdf

28. *Výroční zpráva Komerční banky, a. s. za rok 2008* [online]. [cit. 2010-05-02]. Dostupné z www: http://www.kb.cz/file/cs/com/annual_reports/KB-vyrocní_zprava_2008.pdf

29. *Výroční zpráva Komerční banky, a. s. za rok 2009* [online]. [cit. 2010-05-02]. Dostupné z www: http://www.kb.cz/file/cs/com/annual_reports/KB-vyrocní_zprava_2009.pdf

Ostatní zdroje

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách; novelizován zákonem č. 120/2007 Sb.

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, kterým se mění zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, další novelizace,

Zákon č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry (s účinností od 1. dubna 2006 provedena zákonem č. 57/2006 Sb. změna názvu na „Zákon o dohledu v oblasti kapitálového trhu“),

Internetové stránky

BusinessInfo.cz – oficiální portál

pro podnikání a export www.businessinfo.cz

Český statistický úřad www.czso.cz

EuroEkonom.cz - ekonomický portál www.euroekonom.cz

Evropský statistický úřad www.ec.europa.eu/eurostat

E15.cz - 15 minut pro ekonomiku a

byznys www.e15.cz

Česká národní banka www.cnb.cz

Hospodářské noviny www.ihned.cz

Informační server pro podnikání www.business.center.cz

Organisation for Economic

Co-operation and Development www.oecd.org

Wikipedia – otevřená encyklopedie www.wikipedia.org

Seznam zkratek

IBRD – International bank for reconstruction and development

BIS – Bank for international settlements

EIB – European Investment Bank

ESCB – Evropský systém centrálních bank

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

SPV – Special purpose vehicle

CDS – Credit default swaps

EU – Evropská unie

USA – United States of America

Kč – Koruna česká

MSP – Malé a střední podnikání

NERV – Národní ekonomická rada vlády

HDP – Hrubý domácí produkt

2T – dvoutýdenní

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. 5. 2010

.....
Martin Lukáš

Adresa trvalého pobytu studenta:

Flemingová 2842/11

Karviná-Hranice

733 01

Seznam příloh

Příloha č. 1: Řešení špatných starých úvěrů

Příloha č. 2: Řešení špatných nových úvěrů a záchranné programy v letech 1993 – 2000

Příloha č. 3: Řešení špatných nových úvěrů a zánik bank (1. Část)

Příloha č. 4: Řešení špatných nových úvěrů a zánik bank (2. Část)

Příloha č. 5: vývoj růstu reálného HDP v % a vývoj míry nezaměstnanosti v %

Příloha č. 1: Řešení špatných starých úvěrů

Řešení špatných starých úvěrů	
	Konsolidační program I <ul style="list-style-type: none"> • převedení úvěrů na Konsolidační banku • oddlužení bank (<i>státní obligace</i>) • rekapitalizace bank (<i>obligace státu a Fondu národního majetku</i>) • „čištění bilance“ Československé obchodní banky (<i>Česká inkasní jednotka</i>)
	Nepřímá pomoc státu (a Fondu národního majetku) <ul style="list-style-type: none"> • vklady Fondu národního majetku u bank (<i>1994 – 1995 převod do České národní banky</i>) • dotace na úrokové rozdíly (<i>→ Česká spořitelna, Investiční banka</i>) • úhrada ztrát z devalvaci v roce 1990 • prostředky na konverzi zbrojního průmyslu • státní záruka České spořitelně
	Konsolidační program I Nepřímá pomoc státu (a Fondu národního majetku) <ol style="list-style-type: none"> (1) Česká (státní) spořitelna (2) Československá obchodní banka (3) Investiční banka (4) Komerční banka (5) (Konsolidační banka) (6) (Státní banka Československá)

Zdroj: Revenda (2001), s. 588

Příloha č. 2: Řešení špatných nových úvěrů a záchranné programy v letech 1993 – 2000

Řešení špatných nových úvěrů	
Nucené správy a odebrání licencí: 1993 – 1995	
<ul style="list-style-type: none"> nucená správa (maximálně na 2 roky): <ul style="list-style-type: none"> zavedení nucené správy: rozhodovací pravomoci přebírá nucený správce jmenovaný Českou národní bankou → omezení výkonu vlastnických práv akcionářů ukončení nucené správy: obnovení činnosti banky v plném rozsahu a s jiným vedením odebrání licence bance → likvidace nebo konkurs likvidace banky bez odebrání licence prodej banky novému vlastníkovi odebrání licence bance bez zavedení nucené správy 	
Konsolidační program II a Agrobanka: 1996	
<ul style="list-style-type: none"> tvrdý tlak České národní banky na ozdravení bank způsoby: <ul style="list-style-type: none"> zvýšení kapitálu existujícími akcionáři („gentlemanské“ dohody s ČNB) vyhledávání (zahraničních) investorů při neřešení problémů: <ul style="list-style-type: none"> zavedení nucené správy a v jejím průběhu nebo po jejím ukončení <ul style="list-style-type: none"> obnovení činnosti banky v plném rozsahu a s jiným vedením (nerealizovalo se) odebrání licence bance → likvidace nebo konkurs prodej novému vlastníkovi odebrání licence bance bez zavedení nucené správy povinné pojištění vkladů – při výplatách vkladů náhrady výrazně nad zákonem daný limit: <ul style="list-style-type: none"> do 4 mil. Kč <i>limit 125 tis. Kč</i> v plné výši 100 % <i>náhrada v limitu = 80 % vkladu</i> všem vkladatelům <i>pojištění vkladů fyzických osob</i> 	
Stabilizační program: 1997 (– 2003)	
<ul style="list-style-type: none"> prodej špatných aktiv → Česká finanční, s. r. o.: <ul style="list-style-type: none"> s povinností zpětného odkupu za 5 – 7 let objem prodeje limitován 110 % základního kapitálu banky přijetí tvrdších podmínek stanovených Českou národní bankou: <ul style="list-style-type: none"> plnění tvrdších pravidel kapitálové přiměřenosti předložení ozdravného programu České národní bance personální změny podle doporučení České národní banky minimalizace provozních a mzdových nákladů respektování dalších doporučení České národní banky 	
Řešení problémů velkých bank: 1998 – 2000	
<ul style="list-style-type: none"> státní podpora a sanace <ul style="list-style-type: none"> zvýšení vlastního kapitálu a podřízeného dluhu odkup špatných aktiv Konsolidační bankou nucená správa, garance na vklady, odkoupení banky a její prodej jinému investorovi 	
Úhrada ztráty Konsolidační banky z prostředků státního rozpočtu: 1996 – 2000	

Zdroj: Revenda (2001), s. 592

Příloha č. 3: Řešení špatných nových úvěrů a zánik bank (1. Část)

Banky v České republice 1993 – 2000
Řešení špatných nových úvěrů
Nucené správy a odebrání licencí: 1993 – 1995
<ul style="list-style-type: none"> • nucená správa a ukončení činnosti   <ol style="list-style-type: none"> (1) Kreditní a průmyslová banka (NS 30. 9. 1993, OL 31. 8. 1995) (2) Banka Bohemia (NS 31. 3. 1994, rozhodnutí o likvidaci banky 28. 6. 1994)   • odebrání licence bez zavedení nucené správy   <ol style="list-style-type: none"> (3) Česká banka (14. 12. 1995) (4) AB Banka (15. 12. 1995)
Konsolidační program II a Agrobanka: 1996
<ul style="list-style-type: none"> • prodej jinému investorovi   <ul style="list-style-type: none"> – po zavedení nucené správy   <ol style="list-style-type: none"> (1) Ekoagrobanka (1. 11. 1996 → Union banka; NS 16. 1. 1996, OL 31. 5. 1997) (2) Podnikatelská banka (27. 4. 1998 → J&T Finance Group; NS 6. 6. 1996) (3) Agrobanka [22. 6. 1998 – po „očišťení“ – → General Electric (GE Capital Bank); NS 17. 9. 1996, OL 2. 9. 1998]   – bez zavedení nucené správy   <ol style="list-style-type: none"> (4) Bankovní dům Skala (19. 3. 1996 → Union banka; OL 31. 3. 1997) (5) Evrobanka (27. 6. 1996 → Union banka; OL 30. 6. 1997)   • odebrání licence   <ul style="list-style-type: none"> – po zavedení nucené správy   <ol style="list-style-type: none"> (6) COOP banka (NS 23. 4. 1996, OL 6. 5. 1998) (7) Realitbanka (NS 10. 7. 1996, OL 17. 4. 1997) (8) Velkomoravská banka (NS 10. 7. 1996, OL 10. 7. 1998)   – bez zavedení nucené správy   <ol style="list-style-type: none"> (9) První slezská banka (13. 5. 1996) (10) Kreditní banka Plzeň (8. 8. 1996)
Stabilizační program: 1997 (– 2003)
<ul style="list-style-type: none"> • vyřazení z programu   <ol style="list-style-type: none"> (1) Pragobanka (vyřazení z programu 13. 8. 1998, OL 24. 10. 1998) (2) Universal banka (vyřazení z programu 23. 11. 1998, OL 10. 2. 1999) (3) Moravia Banka (vyřazení z programu 2. 9. 1999, OL 9. 11. 1999)   • zpětný odkup aktiv od České finanční a vystoupení z programu   <ol style="list-style-type: none"> (4) Foresbank (vystoupení z programu v lednu 1999, srpen 1997 → Union Group)   • pokračování i po převedení České finanční do konsolidační banky   <ol style="list-style-type: none"> (5) Zemská banka (28. 10. 1997 → Expandia) (6) Banka Haná (červen 1998 → Investiční a Poštovní banka)
Řešení problémů velkých bank: 1998 – 2000
<ul style="list-style-type: none"> • státní podpora a sanace   <ol style="list-style-type: none"> (1) Česká spořitelna (2) Komerční banka   • nucená správa, garance na vklady, odkoupení banky a její prodej jinému investorovi   <ol style="list-style-type: none"> (3) Investiční a Poštovní banka (19. 6. 2000 → Československá obchodní banka; NS 16. 6. 2000)
Zánik bank

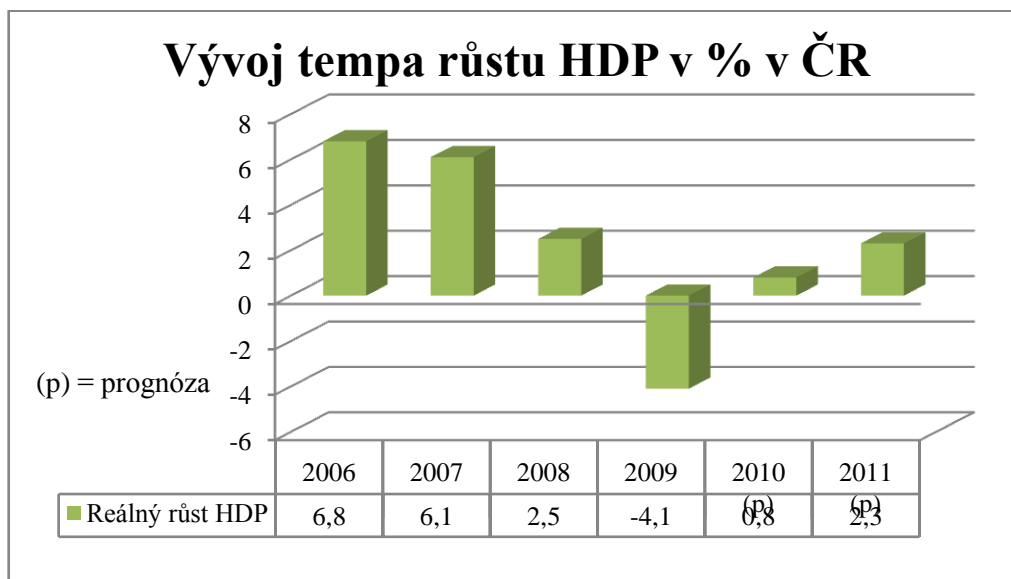
Pozn.: NS ... zavedení nucené správy; OL ... odebrání licence.

Příloha č. 4: Řešení špatných nových úvěrů a zánik bank (2. Část)

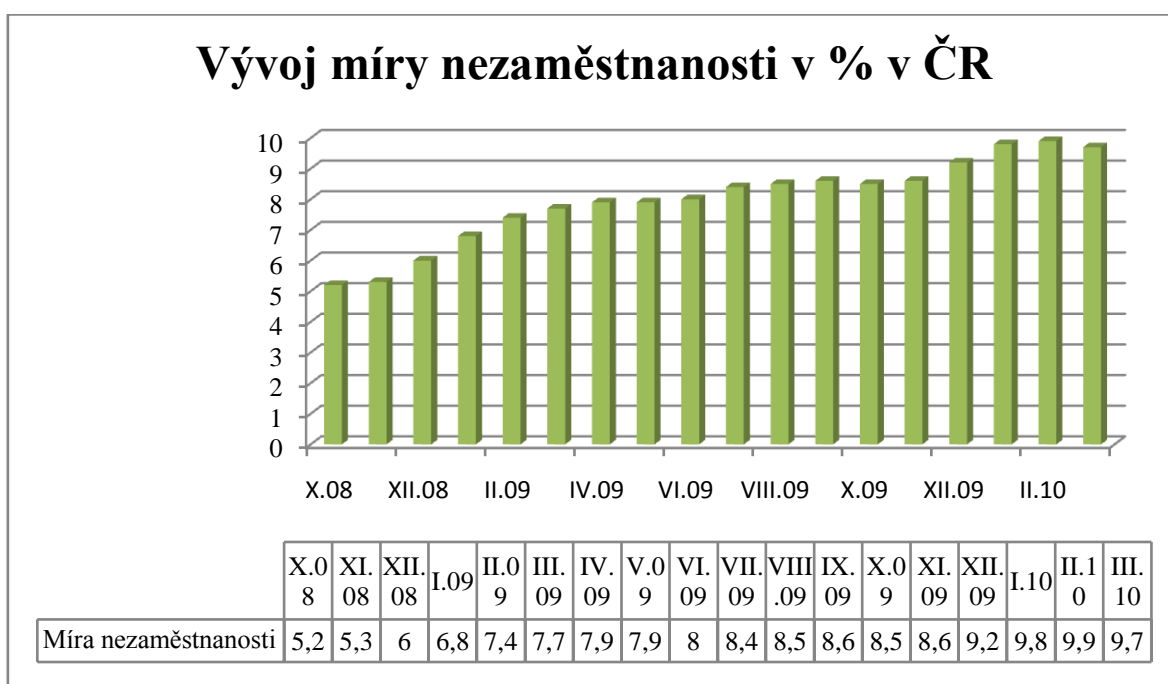
Zánik bank
Zánik problémových bank
<ul style="list-style-type: none">
• odebrané licence: 15 výše uvedených bank
• likvidace bez odebrání licence: (16) Banka Bohemia
Ukončení činnosti bank (vrácení licencí České národní bance)
<ul style="list-style-type: none">
• z důvodu převzetí nebo fúze<ul style="list-style-type: none">
(17) Poštovní banka (1. 1. 1994)
(18) Bank Austria (30. 6. 1998)
(19) Hypo-Bank (31. 12. 1998)
(20) Foresbank (1. 3. 1999)
(21) Erste Bank Sparkassen (30. 9. 2000)
(22) Banka Haná (1. 12. 2000)
• z jiných důvodů<ul style="list-style-type: none">
(23) Westdeutsche Landesbank (20. 1. 1998)

Zdroj: Revenda (2001), s. 594

Příloha č. 5: vývoj tempa růstu reálného HDP v % a vývoj míry nezaměstnanosti v % v ČR

Zdroj: vlastní úprava, Eurostat

Zdroj: Vlastní úprava, Ministerstvo práce a sociální věcí